

Maria Wasström-Sarkola

Ringar på vattnet

**Sparbanksstiftelsen
Esbo-Grankulla 30 år**

Ringar på vattnet

Ringar på vattnet

Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla 30 år

Maria Wasström-Sarkola

ISBN: 978-952-94-8271-9

Utgivare: Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla

©Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla

www.sparbanksstiftelsen.esbo-grankulla.fi

Text: Maria Wasström-Sarkola

Grafisk form: Idelhöjd Ab

Tryck: Grano (2023)

Sparbanksstiftelsen
ESBO-GRANKULLA

Innehållsförteckning

Förord	1
Den första banken i bygden	3
Sparbanksstiftelsen i Esbo-Grankulla blir till	16
Makt men inga pengar	20
Banden till banken förändras	26
Utdelningen	30
Placeringarna	39
Ansvar och juridik	41
Samarbete ger större slagkraft	44
Svenska nu – en inbjudan till språket och kulturen	46
Integration på svenska via Luckan	50
Ett slag för företagsamheten	53
Hundraåriga Esbo IF är i toppskick	58
Vindängen och Musikinstitutet Kungsvägen	62
Unga Teatern: Barnteater är en mänsklig rättighet	68
Föreningen med vind i seglen	72
Ett eget hem på Tunaberg – nära till vård, service och umgänge	75
Idrott på lek och allvar på Solvalla	80
GrIFK – som ett paraply över idrotten i Grankulla	84
Ebuf – med strålkastarljuset på de unga	90
Drömmen om Focus Mattliden	95
Slutord: Med tillförsikt mot framtiden	99
Källförteckning	102
Bilaga: Styrelsesammansättning, ombudsman, delegations-/förvaltningsrådsordförande 1993-2023	104

Förord

Sparbankstiftelsen Esbo-Grankulla fyller 30 år. Då stiftelsen grundades år 1993 var det knappast någon som kunde ana hur stor betydelse den skulle få under de kommande decennierna för föreningar, daghem, skolor, pensionärsföreningar, idrotts- och kulturfältet på svenska i Esbo och Grankulla. De senaste åren har stiftelsen delat ut närmare en miljon euro årligen. Det har vi haft möjlighet att göra tack vare en framsynt förvaltning av den förmögenhet som i tiden utgjorde stiftelsens grundkapital.

Under de tre decennier som stiftelsen funnits har omvärlden förändrats mycket. Digitaliseringen har påverkat vår tillvaro och vardag. Befolkningsökningen i huvudstadsregionen har varit exceptionellt stor. Antalet svenskspråkiga har inte förändrats så mycket, men proportionellt har den svenskspråkiga befolkningen minskat avsevärt. Svenska språket är mera trängt i dag än för 30 år sedan. Under de senaste åren har befolkningsökningen främst berott på inflyttningen av personer med annat modersmål än svenska och finska, vilket inneburit att omvärlden blivit mera flerspråkig och mångkulturell.

Stiftelsens styrelse har under de senaste åren lagt ner mycket arbete på omvärldsanalyser och handlingsplaner för framtiden. För några år

Christina Gestrin är styrelseordförande i Sparbankstiftelsen Esbo-Grankulla.

sedan beslöt styrelsen att lyfta fram FN:s hållbarhetsmålsättningar som ett verktyg i vår verksamhet. Vi vill gärna uppmuntra bidragsmottagare att i sin verksamhet beakta värden som bidrar till en hållbar utveckling både socialt, kulturellt, miljömässigt och ekonomiskt. Det här stämmer väl överens med den gamla sparbankstraditionen som värnar om hembygd, sparsamhet och lokal verksamhet.

Jag vill på Esbo-Grankulla Sparbanksstiftelses vägnar framföra ett varmt tack till Maria Wasström-Sarkola som är författaren till vår jubileumsskrift och som på ett väldigt lyckat och intressant sätt beskriver både de skeenden som ledde till stiftelsens tillkomst och olika milstolpar i stiftelsens verksamhet under de gångna 30 åren.

Ett varmt tack vill jag också rikta till alla som stiftelsen har samverkat med under årens lopp och alla dem som deltagit i stiftelsens verksamhet. Vi hoppas att de svenskspråkiga föreningarna, organisationerna, skolorna och daghemmen ska må bra och ha en dynamisk och inspirerande verksamhet också i framtiden. Vårt mål är att stiftelsen – med sitt eviga perspektiv – ska kunna fortsätta att stödja och samarbeta med er alla långt in i framtiden.

Christina Gestrin

Ordförande för styrelsen

Den första banken i bygden

Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla är i dag en betydande finansiär inom idrott, kultur och föreningsliv i Esbo och Grankulla. Men det kunde ha gått annorlunda. När Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla grundades för trettio år sedan hade den inga pengar att dela ut. I dag rör sig den årliga utdelningen i miljonklassen.

I ett lokalsamhälle där svenskans ställning vacklat redan i årtionden har Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla fungerat som stöttepelare och bidragit till att också svenskspråkiga barn och unga har kunnat utöva fritidsintressen på sitt modersmål. Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla har funnits i trettio år men historien bakom stiftelsen går långt tillbaka i tiden.

Stiftelsen har sitt ursprung i Esbo Sparbank som i sin tur har nästan 150-åriga rötter. Esbo Sparbank gick senare ihop med Helsingfors Sparbank. Ingendera finns kvar i dag men de utgjorde grunden för det som i dag är aktiebolaget Aktia Bank. De lade också grunden till Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla.

Det här är historien om hur tillgångarna från den ursprungliga sparbanken i Esbo övergick till en självständig stiftelse som förvaltade dem med god hand. Dessa tillgångar har i årtionden spridit ringar på vattnet till nytta för invånarna i Esbo och Grankulla.

Sparbankerna betonade förutom individuell välfärd också det lokala samhällets välfärd.

Esbo Sparbank grundas

För 150 år sedan var Esbo en utpräglad landsortssocken. Fattigdomen var utbredd. Esboborna levde på jord- och skogsbruk, jakt och fiske. Självhushållning och byteshandel var betydande. Den ryska rubeln hade år 1860 ersatts av den egna valutan, mark och penni, men det var sällsynt att folk hade tillgångar i form av reda pengar. De slantar som fanns förvarades i hemmen.

Vid den här tiden, närmare bestämt i juli 1874, samlades kommunalstämman i Esbo för att dryfta hur man kunde hjälpa den arbetande befolkningen att spara och låna pengar så att de fick möjlighet att köpa egen odlingsmark och klara sig bättre ekonomiskt. Idén var att grunda en bank, rättare sagt en sparbank, för sådana fanns vid den tiden inte i Esbotrakten. I Åbo hade det funnits en sparbank redan i över femtio år och i Helsingfors nästan lika länge. Också i andra städer och på landsbygden började det grundas sparbanker. Vid det laget hade också andra banker börjat etablera sig i landet.

Till skillnad från de övriga bankerna hade sparbankerna en tydlig social ideologi som gick ut på att främja välståndet för den hårt arbetande befolkningen. Sparbankerna bidrog också till samhället genom att donera sitt överskott till olika välgörande ändamål, som barnhem, folkskolor, folkbibliotek och arbetarbostäder.

► Sparbankernas ursprungliga tanke var att uppmuntra till sparsamhet och hårt arbete och på så sätt hjälpa finländarna att skapa sig en bättre ekonomi.

Sparbankerna betonade förutom individuell välfärd också det lokala samhällets välfärd. Det var apotekaren och senare industrirådet och bergsrådet Johan Julin som hämtat sparbanksideologin till Finland.

Enligt stiftelseurkunderna skulle sparbankerna i första hand rikta sig till ”de obesuttna, tjänste- och arbetsfolk och omyndiga barn” som därigenom kunde hjälpas till förvärvandet av ”den egna torvan” och en tryggare utkomst. Sparbanken skulle drivas utan egenintresse men erbjuda säker deponering och dessutom ränta på pengarna.

På de flesta orter hade sparbankerna grundats av privatpersoner men i Esbo var det kommunalstämman, socknens högsta beslutande organ, som tog initiativ till att grunda den första banken.

Den 14 september 1875 inledde Esbo Sparbank sin verksamhet då den första kunden, hushållerskan Charlotta Ekström, öppnade ett sparkonto och satte in 600 mark på kontot. Varifrån denna betydande summa kom förtäljer inte historien.

Landsbygdsorterna Esbo och Grankulla

När sparbanken i Esbo grundades var Esbo en glest befolkad socken med några tusen invånare. Grankulla var en del av landsbygden i Esbo och bestod till stor del av ödemark och några enstaka torp. Under början av 1900-talet ökade invånarantalet både i Esbo och i Grankulla, delvis på grund av att järnvägen mellan Helsingfors och Åbo färdigställdes. Tågtrafiken längs kustbanan gjorde det lättare för huvudstadens småborgare att bosätta sig ute på landsbygden i Alberga, Kilo, Grankulla och andra platser i närheten av den nya järnvägslinjen.

Vid Gallträsk byggdes sommarvillor och år 1906 grundades bolaget AB Grankulla, vars uppgift var att köpa upp mark och stycka upp den i villatomter. De första befolkningsuppgifterna om Grankulla härstammar från 1917, då det fanns 1 647 invånare på orten. Grankulla lösgjorde sig då från Esbo och blev en självständig köping 1920. År 1972 fick Grankulla stadsrättigheter.

Ännu på 1960-talet var majoriteten av Grankullaborna svenskspråkiga. I dag är invånarantalet drygt 10 000 personer medan andelen svenskspråkiga är drygt 30 procent.

I absoluta tal har antalet svenskspråkiga både i Esbo och Grankulla rört sig på ungefär samma nivå de senaste tjugo åren. I Esbo är antalet svenskspråkiga kring 20 000 och i Grankulla är motsvarande siffra cirka 3 200. Av den totala befolkningen minskar andelen svenskspråkiga i bägge städer.

Bankens första decennier

Esbo Sparbank grundades för nästan 150 år sedan. I början var banken öppen tre timmar per månad och fungerade i olika hus i kyrkbyn eller i

Invånarantal i Esbo (vilket inkluderar Grankulla fram till 1940)

År	Invånare	Andel svenskspråkiga
1880	4 800	79 %
1900	5 900	75 %
1920	8 500	70 %
1940	11 700	56 %
1960	56 600	24 %
1980	134 000	13 %
2000	213 000	9 %
2020	290 000	7 %

Invånarantal i Grankulla

År	Invånare	Andel svenskspråkiga
1960	2 600	55 %
1980	7 200	45 %
2000	8 500	39 %
2020	10 200	32 %

privata hem. Banken var till en början inte någon stor succé. Den största orsaken till det var att folk i gemen helt enkelt inte hade några pengar. Misstänksamheten mot den modernitet som bankverksamheten innebar var också utbredd. Många var skeptiska till att lämna ifrån sig sina surt förvärvade pengar – trots löftet om ränta på depositionen. Räntan på deponerade medel var i början 4 procent och steg år 1901 till 5 procent.

Banken var en del av samhällsutvecklingen som ledde till bättre levnadsförhållanden. Esbo hade fått sin första folkskola i Lagstad år 1873. På landsbygden i Esbo var det främst böndernas och i någon mån hantverkarnas barn som hade möjlighet att gå i folkskola. De allra fattigaste

▲ *Lagstads skola var den första kommunala folkskolan i Esbo. Den inledde sin verksamhet i det som i dag är Lagstads hembygdsgård. Bilden är från början av 1900-talet.*

barnen fick inhämta läs- och skrivkunskap genom kyrkan och senare också genom ambulerande småskolor.

När bankverksamheten inleddes fanns det en grundfond på drygt 1 000 mark som intresserade Esbobor lagt in som grundplåt. I senare daterade dokument framgår att grundfonden utgjordes av 2 000 mark.

Banken sköttes som frivilligjobb

Bankens första styrelseordförande var Emil Lönnberg från Glims. Arbetet för banken utfördes till en början som ett oavlönat förtroendeuppdrag. Det var i hög grad bankens styrelseordförande som skötte arbetet. Emil Lönnberg undertecknade bankens första redovisning men i övrigt verkar skriftliga dokument från den tiden vara spårlöst försvunna.

Emil Lönnberg var en ansedd man i Esbo. Han satt också med i kommunalstämman och arbetade bland annat som länsman vid socknens polismyndighet. Tillsammans med sin bror Johan grundade han också den frivilliga brandkåren Esbo FBK.

Sparbanksverksamheten var alltså till en början en del av samhällsbygget och byggde huvudsakligen på en tanke om välgörenhet. Först tjugotre år efter att bankverksamheten inletts bestämdes att styrelseordföranden skulle erhålla ett årligt arvode om 60 mark. Revisorerna skulle få ett arvode om 10 mark och styrelsemedlemmarna ett mötesarvode om 3 mark per sammanträde. Från och med år 1902 fick banken en anställd kassör. Med tiden ändrades titeln, först till kamrer och senare till verkställande direktör. Vid sekelskiftet hade banken övergått till att hålla sitt kontor, som då låg i Villa Käld i Prästgårdsbacken i Esbo centrum, öppet varje vardag.

Samhällsutveckling och eget kontor

Under inbördeskriget upplevde många sparbanker, särskilt i städerna, att kunderna tömde sina konton för att få pengar till mat. Lika illa torde det inte ha varit ställt för Esboborna och Esbo Sparbank. Självhushållningen på landsbygden gjorde att det inte rädde någon akut brist på mat. Eftersom Esbo på den tiden främst var en jordbruksbygd fanns det tvärtom många som kunde göra sig en slant på de höga matpriserna. I början av 1920-talet inträdde en högkonjunktur som resulterade i många nya byggprojekt, samhällsutveckling och nya arbetsmöjligheter. Högkonjunkturen var däremot inte långvarig. Ekonomin i hela västvärlden var krisdrabbad och det märktes här hemma i form av stigande inflation och arbetslöshet.

En ljuspunkt för Esbo Sparbank var ändå att banken år 1935 fick sitt första egna hus då Villa Karlshem söder om Kannbrobacken i nuvarande Esbo centrum införskaffades. Karlshem ansågs på den tiden ha det bästa tänkbara läget i närheten av service, hälsovård, busstrafik och järnväg. Astrid Lindström tog över som kamrer. Hon skulle komma att tjäna Esbo Sparbank i hela 44 år, varav den största delen som direktör.

Under 1930-talet byggdes Jorvasvägen, eller den väg som i dag heter Västerleden och som löper genom Kyrkslätt och Esbo, över Drumsö och

▲ *Esbo Sparbank fick sin första egna kontorslokal år 1935 då banken köpte Villa Karlshem i nuvarande Esbo centrum. Lokalen inrymde bland annat expedition och direktörsrum.*

in till Helsingfors. Nya stadsdelar som Gäddvik och Westend byggdes ut. Esbo Sparbanks omsättning tredubblades på tio år, även om orsaken delvis hade att göra med d en ökade inflationen.

Katastrofstämning och sedelklippning

När andra världskriget och strax därefter också vinterkriget bröt ut, blev det panikstämning också i bankvärlden. Folket köade för att ta ut sina besparingar och förvarade dem hellre hemma i madrassen än på banken. Med upplevelserna från inbördeskriget i färskt minne införde en del banker begränsningar i uttagsrätten. Efter kriget skulle ändå de som hade sina pengar hemma i byrålådan snart få ångra sig bittert.

Utan förvarning fattade statsmakten nämligen beslut om sedelklippning i slutet av år 1945. Tanken var att myndigheterna på så sätt skulle stävja inflationen och komma åt tillgångar som hemlighållits från beskatt-

ningen eller förts utomlands. De största sedlarna, de med valörerna 500, 1 000 och 5 000 mark, klipptes itu och förlorade halva sitt värde över en natt. Den vänstra halvan kunde användas som betalningsmedel till hälften av sitt värde och den högra halvan fungerade som kvitto på det statliga ”tvångslånet”. På tvångslånet betalades två procent i ränta och lånet betalades tillbaka 1949. Men eftersom inflationen vid den här tiden var omkring tjugo procent per år blev tvångslånet förlustbringande för alla som drabbats.

I förväg hade det ryktats om att något var i görningen och den väl-informerade kunde kanske ana vad som var på gång men för de flesta kom sedelklippningen som en total överraskning.

De stora sedlar som inte var klippta förlorade hela sitt värde eftersom man bytte ut alla gamla sedlar mot nya. Det innebar att de som förvarat sina pengar hemma i madrassen kände sig lurade. Sedelklippningen gällde endast kontanter så de som hade sina tillgångar på banken drabbades inte.

Banken överlevde sålunda krigsår, samhällsreformer och bättre och sämre ekonomiska tider. Den klarade sig genom de första decennierna av urbanisering och ett kraftigt växande Esbo.

Krigen förde med sig enorma förluster i människoliv, sönderslagna byar och städer och ett kolossalt krigsskadestånd att betala till Sovjetunionen. Finländarna samlade sina krafter, byggde upp det egna landet och betalade dessutom av krigsskadeståndet inom loppet av åtta år.

Fusion med Helsingfors Sparbank

Esbo Sparbank anpassade sig till nya tider och nya möjligheter och år 1970 öppnades ett filialkontor i Köklax. Fem år senare firades bankens hundraårsjubileum med att flytta in i ett splitternytt ämbetshus i Esbo centrum. Kort därefter var det slut på den självständiga eran. År 1979 fusionerades Esbo Sparbank med Helsingfors Sparbank. Vid det laget hade också Kyrkslätt sparbank och Sparbanken Torkel (grundad 1846 i Viborg) fusionerats med Helsingfors Sparbank.

Helsingfors Sparbank lät bygga en fastighet med bankkontor i centrum av Grankulla i början av 1960-talet. År 2001 flyttade banken, som då hade bytt namn till Aktia, till det då nybyggda köpcentret Grani. Senare flyttade Aktia till andra sidan av Tunnelvägen till en nybyggd fastighet. Där verkade Aktia tills kontoret i Grankulla slogs ihop med Hagalundskontoret år 2021. Kontoret i Hagalund är i dag det enda av Aktias serviceställen som finns kvar i Esbo.

Bankkrisen knackar på dörren

Under 1980-talet snurrade hjulen allt snabbare tills landets ekonomi slutligen överhettades och det började gå allt sämre för både företagen och bankerna. Avregleringen inom bankvärlden hade fört med sig att lånetak och ränteregleringar försvann men samtidigt ökade konkurrensen och utländska banker etablerade sig. Det grundades också placeringsbolag och allt fler vågade sig på att köpa på kredit. Bankerna erbjöd frikostigt lån till alla som var intresserade. Särskilt Sparbankernas Central-Aktie-Bank, SCAB, spekulerade vågat, vann först stort men drabbades sedan av kreditförluster i miljardklass.

När ekonomin överhettades gick det inte längre att fortsätta som förut. Bankerna hade levt en relativt bekväm tillvaro utan större krav på effektivitet men när högkonjunkturen plötsligt tog slut blev läget ett annat. Det fanns ett klart tryck att gå samman för att ha chans att överleva och en stor del av sparbankerna fusionerades. Också Helsingfors Sparbank förhandlade om långtgående samarbeten eller fusioner med andra sparbanker och med Ålandsbanken.

Det var turbulenta tider i bankvärlden. Börskurserna föll, företag gick i konkurs. Bankpersonalen strejkade och kontoren var stängda en månad i början av år 1990. Bankkrisen var ett faktum. Sparbankerna, som var huvudägare i SCAB, drabbades hårt. För Helsingfors Sparbank innebar SCAB:s enorma förluster en nota på över 70 miljoner mark. Helsingfors Sparbank blev tvungen att stänga kontor och kraftigt minska antalet anställda.

▲ *Esbo Sparbanks första filialkontor öppnades år 1970 i bageriföretaget Bröder Halmes affärshus i Köklax.*

▲ *År 1975 flyttade Esbo Sparbank in i det nya och moderna ämbetshuset i Esbo centrum. Huset revs år 2013.*

Sparbanken Aktia föds

I mars år 1991 undertecknades ett fusionsavtal mellan Helsingfors Sparbank och sju andra sparbanker, närmare bestämt sparbankerna i Hangö, Bromarv, Tenala, Karis-Pojo, Ingå, Sjundeå och Sibbo. Utgångspunkten var att de enskilda bankerna även framledes skulle fortsätta sin bankverksamhet på ett sätt som inte innebar några större förändringar för kunderna.

Ett gemensamt nytt namn skulle banken ändå få och att enas om det var inte helt lätt. Det var slutligen Monica Flinck, som var direktör för marknadsföringen på Helsingfors Sparbank, som kläckte det nya namnet Aktia. Ordet akti kommer från grekiskan och betyder kust. En fördel med namnet var att det fungerade utmärkt på båda inhemska språken.

I oktober samma år öppnade den nya sparbanken Aktia sina dörrar för kunderna. Början var knagglig och bankvärlden var fortfarande i gungning.

SCAB drevs i praktiken i konkurs och Finlands Bank blev tvungen att överta den hösten 1991. Sparbanksförbundet förespråkade att alla sparbanker skulle gå samman för att bilda Sparbanken i Finland men Aktia avböjde, vilket senare skulle visa sig vara klokt. I oktober 1993 såldes nämligen Sparbanken i Finland till konkurrenterna Andelsbanksgruppen, Postbanken, Föreningsbanken i Finland och KOP. Däremot fusionerades Sparbanken i Borgå och Vasa Sparbank med den nygrundade Aktia i november 1992.

Den finska marken devalverades två gånger inom loppet av 14 månader. Den nya banken tampades med stora förluster. Aktia beviljades statligt stöd men framtiden för banken var ändå mycket osäker. Åtgärder man tog till var att stänga kontor, säga upp personal och bolagisera de värdefulla fastigheterna i Forumkvarteret i centrum av Helsingfors.

Aktias vd Göran Grönroos såg allvarligt på situationen. I ett meddelande riktat till bankernas region- och lokalstyrelser kommenterade han krisen så här:

”Att Aktia står inför en rad problem är uppenbart. Det handlar ju helt enkelt om hela Aktias existens som en självständig enhet.”

▲ Den 11 mars 1991 undertecknades fusionsavtalet av de åtta bankernas styrelseordförande. Bankernas verkställande direktörer bevittnar den högtidliga händelsen. På bilden från vänster: Göran Grönroos och Britta Sjöblom från Helsingfors Sparbank, Bengt-Olof Svanbäck och Hans-Erik Backman från Karis-Pojo Sparbank, Björn-Eric Wichmann och Kaj Berglund från Hangö Sparbank, Kurt Forsman och Guy Lindström från Ingå Sparbank, Yngve Morelius och Carl-Johan Bärlund från Sibbo Sparbank, Henrik Andberg och Frey Karlsson från Sjundeå Sparbank, Olof Holmberg och Bo Jansson från Tenala Sparbank samt Per Lindgård och Anders Kurman från Bromarf Sparbank.

Grönroos förespråkade att banken borde övergå till aktiebolag så snabbt som möjligt för att ha en chans att skapa ett så stort aktiekapital som möjligt. Förlusterna tärde nämligen ständigt på reservfonden som skulle utgöra grunden för aktiekapitalet. En lagändring gjorde det möjligt att konvertera banken till ett sparbanksaktiebolag. Förberedelserna skedde i rask takt och den 13 februari 1993 beslöt så bankens principaler att Aktia skulle bli ett sparbanksaktiebolag. Det är då som sparbanksstiftelsernas egentliga historia börjar.

Sparbanksstiftelsen i Esbo-Grankulla blir till

Sparbanksstiftelsen i Esbo-Grankulla grundades den 15 februari 1993 och blev då den näst största ägaren i sparbanksaktiebolaget Aktia. Då banken blev ett aktiebolag omvandlades dess förmögenhet till aktiekapital som tillföll tjugo nygrundade sparbanksstiftelser. Sparbanksstiftelserna tog alltså över bankens hela aktiekapital och blev därmed Aktias ägare.

Stiftelserna grundades på de orter där de lokala sparbankerna hade verkat. Hur stor andel av aktierna som stiftelserna fick bestämdes utgående från det kapital och den inlåning som respektive bank hade vid fusionsögonblicket. Sparbanksstiftelsen i Esbo-Grankulla fick ett grundkapital på 150 000 mark och 2 100 000 aktier i Sparbanken Aktia Ab.

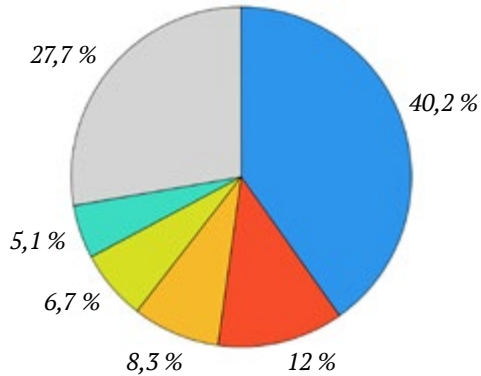
Ur stiftelsens första verksamhetsberättelser framgår att stiftelsen och stadgarna fastställdes av Finansministeriet den 23 mars 1993 och antecknades i bankinspektionens stiftelseregister den 2 april 1993.

Stiftelsens första styrelse bestod av ordinarie medlemmarna Pehr-Johan Björkstén (ordförande), Joakim Rehn (vice ordförande), Gustav Segercrantz, Tage Strandström och Mårten Weurlander. Stiftelsens första ombudsman var bankdirektör Bo Blomberg.

Av de nygrundade stiftelserna var Helsingfors Sparbanksstiftelse, som numera lyder under namnet Stiftelsen Tre Smeder, överlägset störst med en ägarandel på drygt fyrtio procent.

De 20 ursprungliga sparbanksstiftelserna och deras ägarandelar år 1993

Helsingfors: 40,2 %
Esbo-Grankulla: 12 %
Vanda: 8,3 %
Borgå: 6,7 %
Vasa: 5,1 %
Kyrkslätt: 4,6 %
Karis-Pojo: 4,1 %
Ingå: 3,2 %
Sjundeå: 2,3 %
Sibbo: 2,3 %
Malax: 1,7 %
Tenala: 1,7 %
Korsholm: 1,7 %
Hangö: 1,7 %
Solf-Sundom: 1,0 %
Bromarf: 1,0 %
Oravais: 0,7 %
Petalax: 0,7 %
Pörtom: 0,7 %
Vallgrund: 0,3 %

Ägarstiftelserna fick till en början inte avyttra sina aktier utan Bankinspektionens tillstånd.

Tillbaka till rötterna

Sparbanksstiftelsernas ändamål var – och är – att främja sparatet och stödja hembygden samt vårda sparbanksrörelsens traditioner i den region de verkar. Stadgarna hade utformats utgående från den ursprungliga spar-

banksidén och byggde i huvudsak på tankar om sparande, långsiktighet och delaktighet i samhället. Det enda som skiljde sparbanksstiftelsernas stadgar från varandra var verksamhetsorten. I övrigt var stadgarna identiska.

Att medlen skulle kanaliseras till den egna hembygden var centralt redan från första början och har så förblivit. Den ursprungliga tanken var att avkastningen från aktierna skulle användas för att stödja kultur och idrott på den egna orten. I dag har bidragsändamålen ändå breddats en hel del – men storleken på avkastningen har också skjutit i höjden. En del stadgeändringar har gjorts under årens lopp men grundtanken och ändamålen finns kvar.

En titt i backspegeln

Den som höll i pennan då stiftelsernas stadgar utformades var en av bankens principaler, vicehäradshövding Magnus Ståhlberg. Han skulle senare bli ombudsman både för Sparbanksstiftelsen i Esbo-Grankulla och för Sparbanksstiftelsen i Helsingfors.

Ståhlberg och kammarrådet Henry Wiklund, som också var utnämnd till principal i banken, blev tongivande för hur stiftelserna skulle se ut.

– Att vi grundade stiftelser föll sig naturligt. Stiftelser är juridiskt sett så mycket lättare att hantera än föreningar, säger Magnus Ståhlberg i dag, trettio år senare.

När lagstiftningen möjliggjorde sparbanksaktiebolag blev det fart på beslutsfattarna i banken.

Så här i efterskott har Ståhlberg flera gånger tänkt på vilka avgörande beslut som fattades just då. Kapitalet har förvaltats väl och förkovrats av stiftelserna under tre decennier. Från att till en början inte ha gett någon utdelning alls, är avkastningen i dag betydande i alla de stiftelser som då grundades. Det var mycket som stod på spel och Ståhlberg minns att det var en stor lättnad för de involverade när stiftelseregistret godkände stadgarna.

– Pengarna kunde ju också ha gått förlorade, funderar Ståhlberg.

► *Vicehäradshövding Magnus Ståhlberg var en av nyckelpersonerna när det gällde att forma stadgarna för de tjugo nya stiftelserna.*

I början gav aktierna ingen dividend och därför fanns det inte heller några pengar att dela ut. Då stiftelserna grundades fanns endast en förhoppning om att kunna dela ut medel i framtiden.

– Sedan gick det ju så att Aktia började fungera bra som bank och stiftelserna blev relativt rika, säger Ståhlberg.

Med facit på hand är han nöjd med hur utvecklingen skett även om den inte gått i den riktning han själv hade föreställt sig.

Ursprungligen byggde hela verksamheten på aktieinnehavet enbart i Aktia men i dag är sparbanksstiftelserna inte längre storägare i banken. Många av stiftelserna, inklusive Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla, har systematiskt sålt bort av sina aktier i Aktia och i stället breddat placeringsportföljen med andra bolags aktier och placeringsinstrument. Ett bredare aktieinnehav är betydligt mindre sårbart och mindre riskfyllt.

Makt men inga pengar

Eftersom sparbanksstiftelserna ägde banken fick de initialt en betydande maktställning, och kunde påverka beslut inom banken. Representeranter för stiftelserna satt med i bankens förvaltningsråd och hade insyn i och kunde påverka beslutsfattandet i banken. Den största av stiftelserna, Sparbanksstiftelsen i Helsingfors, fick uppdraget att sammankalla till stiftelsemöten kring ägarfrågor.

Stiftelserna var intresserade av bankens utveckling och deltog aktivt i beslutsfattandet. I övrigt var stiftelsernas verksamhet blygsam eftersom det inte fanns några pengar att dela ut. Stiftelserna hade fått ett litet startkapital men det var så litet att det inte kunde fördelas på bidragstagare. Först år 1997, då stiftelserna erhållit dividend från banken, började de – om än i mycket liten skala – dela ut understöd till lokala föreningar.

Numera är stiftelsernas understödsverksamhet betydande medan deras maktposition i banken är nästan obefintlig. Aktia är i dag ett börsnoterat bolag med en bred ägarbas. Som börsbolag måste banken behandla alla aktieägare jämligt och kan inte ta särskild hänsyn till sparbanksstiftelserna.

Sparbanksstiftelserna äger tillsammans endast omkring tio procent av aktierna i Aktia.

Med nöd och näppe över ytan

Att banken övergick till sparbanksaktiebolag år 1993 löste inte alla dess problem. Realiteten var att banken behövde mer kapital. Ägarstiftelserna

hade aktier men inget kapital. Förlusterna av de gamla SCAB-aktierna vägde tungt. Förhandlingar om tilläggskapital fördes på flera håll. Handelsbanken meddelade att man ville köpa upp Aktia. Detta var otänkbart för ägarna. Fusion med Ålandsbanken övervägdes. Sparbanken Sverige hade planer på att bygga en nordisk koncern med sparbanksvärderingar där Aktia skulle ingå.

Aktias styrelse stannade slutligen för en lösning där Sparbanken Sverige fick komma in som delägare. Samtidigt fick Aktia med sig ett flertal finlandssvenska institutioner som placerade i banken. Sparbanken Sverige tecknade aktier för 30 miljoner mark i Aktia, vilket motsvarade en ägarandel på 7,5 procent. Senare utökade Sparbanken Sverige sin ägarandel i banken. De finlandssvenska institutionerna och stiftelserna tecknade aktier till ett sammanlagt värde av 20 miljoner mark, vilket motsvarade 5 procent av aktierna.

Detta räckte ändå inte. Det behövdes mera kapital.

Stiftelserna bromsar planer

Sparbanksstiftelserna förhandlade tillsammans med de övriga finlandssvenska placerarna om att göra upp ett aktieägaravtal med Sparbanken Sverige. Genom att samla de finlandssvenska rösterna fick man ett bättre utgångsläge i förhandlingarna med Sparbanken Sverige.

Sparbanken Sverige hade gärna tagit en större ägarandel i banken men det satte de finlandssvenska ägarna stopp för. Man ville hindra Sparbanken Sverige från att få kvalificerad minoritetsställning i banken med över 33,3 procent av aktierna – och eventuellt en ännu högre andel på sikt. Utgångspunkten var problematisk. De största ägarna, det vill säga sparbanksstiftelserna, hade inga pengar alls – och de övriga finlandssvenska ägarna hade ett begränsat intresse att utöka sitt ägande. Den enda lösningen såg alltså ut att vara att låta Sparbanken Sverige träda in med större andel.

Björn Wahlroos, som då var vd på Mandatum och konsult för Aktia, fick höra om planerna och lär ha utbrustit: ”Är ni fullständigt galna! Ska ni sälja banken för ingenting!”.

I stället slog Wahlroos en signal till Henry Wiklund, som då var vd på Svenska litteratursällskapet och medlem i delegationen för Sparbanksstiftelsen i Helsingfors. Henry Wiklund föreslog att Sparbanken Sveriges ägarandel i banken skulle få vara högst 25 procent och förslaget vann gehör bland ägarna i Finland. På så sätt hindrade de finlandssvenska ägarna att Sparbanken Sverige senare kunde ha tagit över hela banken.

Bankens ledning och Sparbanken Sveriges vd Göran Collert var uppenbart missnöjda med resultatet. Själva grundfrågan var inte heller löst. Fortfarande gällde det för banken att få in mer kapital.

Frågan löstes då övriga banker i Sparbanksförbundet gick med i emissionen. I augusti 1996 lyckades man slutföra emissionen så att sparbanksstiftelserna tillsammans hade en knapp majoritet på 50,9 procent medan Sparbanken Sveriges andel var 25 procent. De finlandssvenska institutionerna stod för 16 procent, sparbankerna för 7,4 procent och övriga ägare för 0,7 procent.

Sparbanksstiftelserna ingick i samband med emissionen ett aktieägaravtal med de finlandssvenska institutionerna som på det sättet gav dem en fortsatt betryggande majoritet i Aktia. Aktieägaravtalet innebar bland annat att om någon part ville avyttra sina aktier skulle de övriga ha förköpsrätt till dem. I ägaravtalet ingick förutom sparbanksstiftelserna också Föreningen Konstsamfundet, Stiftelsen för Åbo Akademi, Samfundet Folkhälsan, Svenska litteratursällskapet i Finland, Svenska folkskolans vänner, Finska läkaresällskapet, Gyllenbergs stiftelse genom dotterbolaget Wintros, de stora finlandssvenska fondernas placeringsbolag Kelonia och Oy Kolster Ab.

I samma veva fördes också en eventuell framtida börsintroduktion på tal. Året var 1996. Det var också det första år då banken gjorde vinst som i form av dividender delades ut till ägarna följande år.

Men säg den lycka som varar för evigt.

▲ *Kammarrådet Henry Wiklund är i dag stolt över att sparbanksstiftelserna, i egenskap av bankens största ägare, tog ett aktivt grepp i frågor som var avgörande för Aktias framtid.*

Förhandlingar i olika riktningar

Bankväsendet i landet var stormigt och flera banker fusionerades och omstrukturerades under de därpå följande åren. Diskussionerna med Ålandsbankens ägare återupptogs. Mandatum Bank med Björn Wahlroos i spetsen övervägde också att köpa Aktia men sannolikheten för att sparbanksstiftelserna skulle ha godtagit anbudet var minimal.

I slutet av 1990-talet började det slutligen ljusna för Aktia och affärsverksamheten gick bra. Ändå kunde bankvärlden inte luta sig tillbaka och pusta ut. Internetbanker och digitala lösningar gjorde entré och behovet av service förändrades. Aktia ville utvecklas till ett finanshus där placerings- och försäkringsverksamhet ingick som en servicegren.

Under hösten 2001 utarbetade försäkringsbolaget Pohjola och Aktias ledning tillsammans en gemensam plan om ett långt integrerat samarbete. Bolagen skulle dock formellt förbli enskilda bolag. Också den

Sparbanksstiftelsernas och de övriga inhemska ägarnas uppfattning var att den betydligt mindre Veritasgruppen stod kulturellt närmare Aktia.

svenska FöreningsSparbanken var involverad i planeringen. (FöreningsSparbanken var ett resultat av samgång mellan Sparbanken Sverige och Föreningsbanken. FöreningsSparbanken bytte senare namn till Swedbank.) Den finlandssvenska försäkringsgruppen Veritas förekom också i diskussionen.

Nej till Pohjola

Det mesta av planeringen skedde bakom kulisserna. Eftersom Pohjola och FöreningsSparbanken var börsnoterade bolag kunde banken inte gå ut i offentligheten och berätta om planerna. Däremot hade Aktias ledning missat en väsentlig sak, nämligen att förankra planerna hos bankens ägare.

Det visade sig senare att åsikterna var polariserade. En del av ägarna såg Pohjola som en lösning för banken medan andra motsatte sig planerna på ett gemensamt finanshus.

När planerna läckte ut i pressen föranledde de färgstarka diskussioner. När parterna i ägaravtalet behandlade frågan var inställningen starkt kritisk. Sparbanksstiftelserna och de övriga inhemska ägarna ordnade ett gemensamt möte där de behandlade frågan och svaret blev ett tydligt nej till samarbetsplanerna med Pohjola.

Pohjola var ett av Finlands största försäkringsbolag och Aktia hörde till landets minsta banker. Parterna i ägaravtalet befarade att ett sådant samarbete skulle ha reducerat Aktia till en distributionskanal för Pohjolas pro-

dukter och kullkastat bankens möjligheter att bedriva egen placeringsverksamhet. Sparbanksstiftelsernas och de övriga inhemska ägarnas uppfattning var att den betydligt mindre Veritasgruppen stod kulturellt närmare Aktia.

De inhemska ägarnas beslut blev riksenheter i medierna. Ägarnas signal till bankens ledning var tydlig. Frågan om ett gemensamt finanshus tillsammans med Pohjola behandlades aldrig i bankens förvaltningsråd.

Dagen efter de inhemska ägarnas nekande beslut gick Pohjola ut med ett pressmeddelande där man motiverade varför en samgång skulle ha varit en bra lösning. Pressmeddelandet var skrivet på två språk: finska och engelska.

Aktias förvaltningsråd och ägarmajoritet hade alltså återigen motsatt sig styrelsens planer. Styrelsen var besviken på förvaltningsrådets agerande men i efterhand kan man konstatera att beslutet att inte gå med i Pohjola var ett av de viktigaste i bankens historia. Risken att det stora försäkringsbolaget skulle ha svält Aktia med hull och hår hade varit överhängande.

Efter denna episod valdes Henry Wiklund, som representant för den största sparbanksstiftelsen, till ordförande för Aktias förvaltningsråd. Han ställde villkoret att bankens vd och styrelse skulle bytas. Inom kort tillträdde Mikael Ingberg som ny vd efter Erik Anderson och Aktias styrelse förnyades lite senare.

Därefter följde förhandlingar med Veritasgruppen och Ålandsbanken. Först köpte Aktia upp Veritas livförsäkringar och år 2008 aviserades fusionen mellan Aktia och Veritas skadeförsäkringsbolag.

Veritas skadeförsäkring var ett ömsesidigt bolag, vilket innebär att kunderna äger sitt försäkringsbolag. Banken fick alltså tiotusentals nya ägare då varje försäkringstagare hade rätt till några aktier då skadeförsäkringsbolaget blev ett aktiebolag.

Banken fick också på det sättet helt nya typer av ägare, förutom privatpersoner också företag och till exempel fastighetsbolag. Genom fusionen bäddades det också för en eventuellt förestående börsintroduktion.

Banden till banken förändras

I september 2009 introducerades Aktia på börsen. Aktia Sparbank Abp blev Aktia Bank Abp.

Banken hade äntligen blivit både välfungerande och lönsam. Genom sina dividender hade banken skapat tillväxt för sparbanksstiftelserna som kunde återföra medlen till lokalsamhällena genom sin utdelning.

Avsikten med börsintroduktionen var att öka intresset för banken bland investerare, stärka Aktias varumärke och utveckla bankens kapitalstruktur.

För att säkra den stabilitet som de gamla ägarna (sparbanksstiftelserna och institutionerna) stod för, inrättades en ny röststark aktieserie, serie R. Inför börsintroduktionen fick ägarstiftelserna och andra större ägare i första hand röststarka R-aktier (20 röster mot A-aktiens 1 röst/aktie).

Eftersom Esbo-Grankullastiftelsen vid detta tillfälle hade drygt två miljoner aktier i Aktia Sparbank Abp utökades antalet till omkring 3,5 miljoner aktier. Varje R-aktie medförde 20 röster och varje A-aktie en röst vid bolagsstämman.

Stiftelsen sålde en stor del av sina A-aktier och köpte i stället av de röststarka R-aktierna. Trots att ägarandelen i Aktia minskade till 4,99 procent uppgick andelen av rösterna ändå till 5,81 procent. De medel som försäljningen gav placerades i inhemska börsaktier som förväntades ge god dividendavkastning också i framtiden.

Aktier köps – och säljs

För stiftelserna innebar börslistningen att aktieinnehavet plötsligt hade ett marknadsvärde.

Tillgångarna växte och det fanns ett allt större tryck på att diversifiera aktieinnehavet. De flesta sparbanksstiftelser övergick till en aktiv kapitalförvaltning för att trygga en fortgående kapacitet att dela ut understöd.

– Detta ska inte tolkas som ett misstroende mot Aktia, utan en utveckling i harmoni med stiftelseregulverket, sade Henry Wiklund i sitt festtal på sparbanksstiftelsernas jubileumsfest i mars 2023.

Aktieägaravtalet, som innebar att parterna agerade i samförstånd på bankens bolagsstämmor samt i första hand avyttrade aktier till varandra, omförhandlades inför börslistningen. Agerandet om samförstånd togs bort för att möta kraven på börsbolag. Aktieägaravtalet sades slutligt upp 2013. Stiftelsernas möjlighet att påverka fortgick via förvaltningsrådet, som bland annat valde Aktias styrelse, fram till att förvaltningsrådet avskaffades 2017.

De två aktieserierna slogs ihop år 2018 för att öka Aktiaaktiens likviditet. Ägarna av R-aktierna tilldelades A-aktier med en premie i samband med konverteringen.

Adjö till förvaltningsrådet

Ännu under början av 2010-talet var merparten av ägarstiftelserna representerade i bankens förvaltningsråd. Förvaltningsrådets viktigaste uppgift var att utse bankens styrelse.

Förvaltningsrådets presidium ansvarade för beredningen av styrelsevalet. Till förvaltningsrådets uppgifter hörde också att ge vissa utlåtanden och ha en övervakande roll. Då bankregleringen skärptes i finanskrisens kölvatten skärptes också kompetenskraven för både bankens styrelseledamöter och förvaltningsrådsmedlemmar. För banken stod valet mellan att

bemanna förvaltningsrådet med motsvarande kompetenser som styrelsen eller att avskaffa förvaltningsrådet. För ett börsbolag var bankens dåvarande förvaltningsmodell avvikande och att avveckla förvaltningsrådet föll sig därför naturligt.

På en extra bolagsstämma år 2017 ändrades bankens bolagsordning så att förvaltningsrådet avskaffades. Uppgiften att utse bankens styrelse övergick från förvaltningsrådet till bolagsstämman. För beredningen av val och arvodering av styrelsen svarade framöver en nomineringskommitté bestående av representanter för de fem största aktieägarna, där de största stiftelserna ännu i några år fanns med. Förvaltningsrådet ersattes med en delegation som saknade alla former av beslutanderätt. Den verkade fram till år 2020 då även den lades ner.

Bland Aktias tjugo största ägare återfinns i dagens läge åtta Aktia- eller sparbanksstiftelser med sammanlagt omkring elva procent av aktiekapitalet. Ursprungligen var antalet sparbanksstiftelser tjugo men under årens lopp har ytterligare fyra stiftelser grundats.

Sammanlagt delar dessa stiftelser årligen ut omkring 11 miljoner euro till allmännyttiga ändamål.

Namnbyten

I början hade alla tjugo stiftelser motsvarande namn, alltså ”Sparbanksstiftelsen i” och så respektive ortnamn. Senare har en del av stiftelserna bytt namn till Aktiastiftelser.

Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla har bytt namn två gånger under sina trettio första år. Det ursprungliga namnet var Sparbanksstiftelsen i Esbo-Grankulla men efter att banken börslistats och följaktligen inte längre var någon sparbank upplevdes kopplingen till ordet sparbank inte längre ändamålsenligt. Sparbankerna i landet hade ingenting med Aktia att göra och år 2010 ändrades namnet i Patent- och registerstyrelsen till Aktiastiftelsen i Esbo-Grankulla.

Bland Aktias tjugo största ägare återfinns i dagens läge åtta Aktia- eller sparbanksstiftelser med sammanlagt omkring elva procent av aktiekapitalet.

Tolv år senare hade vinden åter vänt och kopplingen till banken hade blivit allt svagare. År 2022 ändrades namnet till Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla.

Namnändringen år 2022 motiverades med att man på detta sätt ville värna om kapitalets ursprung i Esbo Sparbank. Så som tidigare ville man också nu betona att stiftelsens verksamhetsområde är både Esbo och Grankulla.

Aktieinnehavet i Aktia lade grunden till stiftelsens gynnsamma förmögenhetsutveckling men i dag finns ingen stark koppling till banken. Stiftelsens styrelse konstaterar att Aktia Bank utvecklats åt ett håll där sparbanksidén inte längre är igenkännbar.

– Kopplingen till stiftelsen förändrades och försvagades i och med att bankens förvaltningsråd och delegation lades ned. Stiftelsen har i sin tur i ökad grad diversifierat sin förmögenhet. Aktieinnehavet är inte längre en strategisk placering hos stiftelsen, säger stiftelsens styrelseordförande Christina Gestrin.

Eftersom stiftelsen understöder allmännyttiga ändamål ansåg stiftelsens styrelse att det inte är ändamålsenligt att lyfta fram ett enskilt börsnoterat bolag i sitt namn.

Utdelningen

Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla delar årligen ut understöd på flera hundratusen euro. De senaste åren har beloppet rört sig på båda sidor om miljonstrecket. Den sammanlagda summan som stiftelsen delat ut genom åren uppgår i skrivande stund till närmare 18 miljoner euro.

De utdelade bidragen har spridit ringar på vattnet genom den kulturella, ideella och samhällsnyttiga verksamhet de riktats till. Många olika typer av verksamhet har understötts genom åren. Det handlar om sport och idrott, kultur, föreningsliv, lägerskolor och annan allmännyttig verksamhet i Esbo och Grankulla. Stiftelsen prioriterar svenskspråkig verksamhet som främjar barns och ungas välbefinnande. De överlägset största sektorerna som fått motta bidrag är barn- och ungdomsverksamhet och sport och idrott – sektorer som visserligen ofta överlappar varandra.

Första utdelningen år 1997

Situationen för trettio år sedan såg ändå helt annorlunda ut. Stiftelsen hade till en början inga inkomster och kunde därför heller inte dela ut några understöd. År 1997 började Aktia betala ut dividend, 15 penni per aktie, vilket resulterade i en dividendintäkt om 182 250 mark. Därtill fick stiftelsen 10 000 mark i ränteintäkter. Samma år betalade stiftelsen ut de första bidragen.

De första bidragsmottagarna var Esbo Idrottsförening, Team EBK, Mellersta Nylands Sång- och musikförbund och Mattlidens dramaklubb. Sammanlagt fick de dela på 8 000 mark varav den största summan, 5 000 mark, gick till Esbo idrottsförening.

Redan följande år, 1998, växte dividenden till 25 penni per aktie. Också summorna som delades ut växte. Då uppgick den sammanlagda bidragssumman till 95 000 mark.

De första åren gick pengarna främst till sportverksamhet, musikinstitut, lägerskolor och elevutbyten. År 1999 fördubblades dividendinkomsterna när Aktia betalade ut 50 penni per aktie.

Utdelningen var till en början uppdelad i två delar; Sparbanksstiftelsen stod för 58 procent av de utdelade medlen medan en kortlivad stiftelse med namnet Sparfrämjande stiftelsen Esbo Södra stod för 42 procent. Sparfrämjandestiftelsen Esbo Södra fanns bara mellan åren 1996 och 2001 då den fusionerades med Sparbanksstiftelsen i Esbo-Grankulla.

Sport och kultur

Vid millennieskiftet överskred Sparbanksstiftelsens dividendinkomster för första gången två miljoner mark. Vid det laget var bidragsmottagarnas antal redan omkring femtio och sammanlagt beviljades nästan 1,3 miljoner mark i understöd.

Bland bidragsmottagarna kan – förutom tidigare nämnda föreningar – också nämnas följande: Skolteaterföreningen (Unga teatern), Musikinstitutet Kungsvägen, Grankulla kammarkör, Grankulla IFK, Esbo idrottsförening, Esbo hembygdsförening, Espoon verkkopalloseura, Eläin-sairaalan ystävät, skolor och föräldraföreningar.

De första riktigt stora bidragen tillföll ungdomsföreningen Skärgårdens vänner i Esbo för flyttningen av föreningshuset Vikingaborg. Vikingaborg flyttades från Sökö till dess nuvarande plats vid Svinösunds bro på Sommaröarna år 2001. Orsaken till flytten var att Sökö byggdes ut och det blev allt svårare att upprätthålla ett föreningshus i det tätbebyggda området. Bland annat förlorade ungdomsföreningen sin parkeringsplats då vägen breddades.

▲ *Föreningshuset Vikingaborg fanns ursprungligen i Sökö men flyttades år 2001 till sin nuvarande plats intill Sommaröbron. Sparbanksstiftelsen i Esbo-Grankulla deltog i kostnaderna för flytten.*

I samband med flytten till Sommarövägen 8 gjordes också omfattande renoveringar och byggnadsjobb på Vikingaborg.

– Det var nog ett stort projekt, i synnerhet som inte så många trodde på oss, säger Michaela Karlsson och skrattar gott nu över tjugo år senare.

På den tiden var hon ordförande för föreningen. Under tre års tid erhöll Skärgårdens vänner sammanlagt över 370 000 mark för projektet, även om en stor del av arbetet gjordes med frivilliga krafter. Huset tömdes, stockarna plockades ner och byggdes upp på den nya tomten. Dessutom byggde man en nedre våning med tanke på lekskoleverksamhet.

– Både barn och vuxna deltog i talkoarbetet. Vi stod på parkeringen och målade bräderna med rödmylla, minns Karlsson.

Tomten i Sökö såldes och i dag står Vikingaborg på en tomt som föreningen arrenderar av Esbo stad.

Ekonomisk berg-och-dalbana

I början av år 2002 tog Finland i bruk euron som valuta. Då dividenderna efter hand växte tog placeringsverksamheten fart. Till en början placerades mest i Aktias aktier och senare också i Aktias placeringsfonder.

Under de första åren av det nya millenniet ökade stiftelsens bidragsutdelning starkt. År 2007 översteg dividendintäkterna första gången en miljon euro. Sammanlagt 161 mottagare beviljades understöd, till en sammanlagd summa om 763 312 euro.

Antalet ansökningar ökade långsammare än de beviljade bidragen, vilket innebar att bidragsstorleken ofta ökade. De större bidragstagarna erhöll regelbundna bidrag. Grankulla IFK, Esbo IF, Espoon Verkkopalloseura, de frivilliga brandkårerna, Esbo segelförening, Grani Tennis, Esbobygdens Ungdomsförbund och Musikinstitutet Kungsvägen hörde till de återkommande bidragsmottagarna.

Efter hand breddades utdelningen till att gälla också företagsamhet, särskilt i form av stöd till Nyföretagarcentralen och ekonomisk utbildning. År 2006 gick Sparbanksstiftelsen in för att finansiera en treårig forskardoktor vid institutionen för företagsledning och organisation vid Svenska handelshögskolan. Tjänsten innehades först av Edvard Johansson (numera professor i nationalekonomi vid Åbo Akademi) och senare av Tom Lahti (numera biträdande professor inom ämnet entreprenörskap och företagsledning vid Svenska handelshögskolan i Helsingfors).

Världsekonomin gick i sank

År 2008 kom hela världsekonomin plötsligt i gungning. Den anrika investeringsbanken Lehman Brothers gick i konkurs och utlöste en världsomfattande finanskris med massarbetslöshet och bostadsbubbla som följd.

Aktias dividend halverades till följd av lågkonjunkturen. År 2009 uppgick dividendintäkterna till strax över en halv miljon då de året innan varit över en miljon. Året därpå pekade pilen igen något uppåt.

Ett dramatiskt börsras inträffade också under covidpandemin i februari 2020.

Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla har vinnlagt sig om en långsiktig placeringsstrategi som möjliggjort en jämn utdelning också under ekonomiskt svagare år.

Ett dramatiskt börsras inträffade också under covidpandemin i februari 2020. Då återhämtade sig börskurserna snabbt för att sedan igen rasa i samband med Rysslands anfällskrig mot Ukraina och den därpå följande lågkonjunkturen.

Att ha en buffert för krisår och oväntade överraskningar är särskilt viktigt eftersom hela samhället lider under sådana omständigheter. Under pandemiåren försvann en stor del av föreningsverksamheten för en lång tid men många föreningar hade trots det stora utgifter i form av löpande kostnader som hyror och löner, vilket inte gjorde behovet av understöd mindre. Stiftelsens styrelse lade också särskild tonvikt vid barn och ungas välmående under pandemiåren.

Under stiftelsens trettio första verksamhetsår har utdelningen vuxit sig så stor att det i dag finns möjlighet för stiftelsen att aktivt initiera projekt utöver de återkommande föreningsbidragen.

Stiftelsen har alltså fått – och tagit – en större proaktiv roll där man själv definierar vilket fokusområde man vill satsa på i stället för att bara vänta på ansökningar. Till sådana fokusområden kan räknas satsningar för att stödja barn och ungas välmående och samarbetsprojekt över kommungränserna.

Vem kan få understöd?

Stiftelsen beviljar understöd utgående från sina stadgar. Där framgår det att ”stiftelsens ändamål är att främja sparandet och stödja hembygden samt vårda sparbanksrörelsens traditioner i Esbo och Grankulla.”

Stadgarna stipulerar också att dessa ändamål förverkligas genom att bevilja understöd för kulturell, ideell och samhällsnyttig verksamhet. Stiftelsen kan också ekonomiskt stödja exempelvis forskning.

”Sparbanksrörelsens traditioner” lever alltså kvar genom att understödja just allmännyttig och kulturell verksamhet i lokalsamhället.

Understöd beviljas utgående från ansökningar för kulturell, ideell och samhällsnyttig verksamhet primärt inom Esbo och Grankulla. Stiftelsen beviljar understöd för verksamhet som gynnar kultur, idrott och annan allmännyttig verksamhet med betoning på barn och ungdomar.

Föreningar, arbetsgrupper och juridiska personer har möjlighet att ansöka om understöd. Stöd kan också beviljas skolor och daghem förutsatt att det inte gäller den lagstadgade verksamheten. Privatpersoner understöds inte. Alla beviljade understöd ska redovisas till stiftelsen efter att den verksamhet eller det projekt som understödet beviljats för genomförts.

Avkastningen från stiftelsens placeringar utgör grunden för all utdelning men förutsättningen för att bevilja bidrag är välmotiverade ansökningar.

I samband med ansökningsprocessen fäster stiftelsen särskild uppmärksamhet vid hur sökandena i sin verksamhet beaktar språk, hållbarhet och jämlik behandling. Stiftelsens värdegrunder utgörs av det svenska språket, jämlik behandling samt hållbarhet.

Tidigare kunde man ansöka om bidrag av stiftelsen vid två olika tillfällen per år. Numera finns endast en årlig ansökningstid och den är förlagd till mars månad.

Ansökningsprocessen är digital och sker genom det digitala ansökningsprogrammet Rimbart som stiftelsen tog i bruk år 2009.

Språket och hembygden

Stiftelsen vill värna om det svenska språket och kulturen i hembygden. Stiftelsen understöder både korta projekt och mera långsiktiga satsningar för att utveckla Esbo och Grankulla som en levande tvåspråkig bygd.

I ett historiskt perspektiv har särskilt Esbo utvecklats i rasande takt och förändringen från ett agrart svenskspråkigt landsbygdssamhälle till Finlands näststörsta stad har skett på bara några decennier. Svenskans ställning har förändrats radikalt. Stiftelsen vill bidra till att också svenskspråkiga barn och unga ska ha möjlighet att ta del av kulturell och idrottslig verksamhet på sitt modersmål. Stiftelsen vill också skapa förutsättningar för ett fortsatt levande föreningsliv på svenska i Esbo och Grankulla.

Det finns fortfarande ett stort antal svensk- och tvåspråkiga föreningar i både Esbo och Grankulla men de strukturella förändringarna i samhället är snabba. De språkliga förhållandena har ändrats i takt med den snabba inflyttningen. Utmaningarna är särskilt stora i Esbo eftersom staden är geografiskt utspridd på ett stort område utan ett enskilt centrum. Också de svenskspråkiga är utspridda i olika stadsdelar och avstånden kan vara långa. Särskilt när det gäller barn och unga behöver man kunna erbjuda svenskspråkig fritidsverksamhet på olika håll i staden.

Grankulla är däremot samlat på en liten yta. Också där sjunker andelen svenskspråkiga. I dag är 30,7 procent av Grankullas invånare svenskspråkiga medan motsvarande siffra för Esbo är 6,6 procent. I absoluta tal har Esbo ändå betydligt fler svenskspråkiga (cirka 20 000) än Grankulla (cirka 3 200).

Personer med andra modersmål än svenska och finska överskrider redan 20 procent i Esbo. I Grankulla är motsvarande andel strax under 10 procent.

Guldkant på svenska

Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla vill gärna stödja de svenska strukturerna som i dag många gånger vacklar. Stiftelsens styrelseordförande Christina Gestrin betonar ändå att kommunerna och staten har en lag-

Många av föreningarna i trakten är tvåspråkiga och stiftelsens understöd gagnar således alla medlemmar oberoende av modersmål.

stadgad roll att se till att det finns tillgång till service på svenska. Den rollen kommer stiftelsen inte att ta över.

– Vi vill genom våra stöd ge en guldkant i vardagen för barn och unga i skolor och daghem genom att bekosta teaterföreställningar eller utfärder. Däremot bekostar vi inte lagstadgad undervisning som ska skötas av kommunerna, nämner Gestrin som ett exempel.

Samtidigt är hon som folktingssekreterare och långvarig politiker för Svenska folkpartiet medveten om att den svenskspråkiga befolkningen behöver stadiga strukturer för att må bra. Därför är behovet att stödja just fritidsverksamhet och föreningsliv extra stort i huvudstadsregionen.

Även om stiftelsen är svenskspråkig och i huvudsak stöder lokal verksamhet på svenska, gagnar stöden i regel hela bygden. Många av föreningarna i trakten är tvåspråkiga och stiftelsens understöd gagnar således alla medlemmar oberoende av modersmål.

Besluten om understöd fattas utgående från ansökningarna och innehållet i dem men stiftelsen ser gärna att det finns en svenskspråkig koppling i projekten som beviljas understöd.

En utmaning är att intresset för föreningsliv över lag har dalat i samhället. Allt färre vill eller har möjlighet att engagera sig i frivilligverksamhet.

– Föreningslivet i Esbo skulle vara betydligt magrare utan de stöd som stiftelserna ger. Jag är helt övertygad om att det inte skulle finnas ett så rikt utbud av fritidsaktiviteter för barn och unga utan de här bidragen, säger Christina Gestrin.

Hållbart på alla nivåer

Barns och ungas välbefinnande och sociala kapital har fått en allt viktigare roll i prioriteringarna. Stiftelsen understöder gärna inkluderande och förebyggande arbete och verksamhet till stöd för barn och ungas psykiska välbefinnande. Dessutom uppmuntrar stiftelsen gärna i dag aktörerna att ta initiativ för att tillgodose särskilda stödbehov bland barn och unga.

Under 2020-talet har stiftelsen gått in för att allt tydligare betona hållbarhetsfrågor i understödsverksamheten. Styrelsen har utgående från FN:s hållbarhetsmål definierat faktorer man önskar att också bidrags-sökare fäster uppmärksamhet vid:

- God hälsa och välfärd
- Minskad ojämlikhet, ökad jämställdhet
- God utbildning
- Fredliga och inkluderande samhällen

Utdelningen har med åren vuxit sig stor, vilket gett möjlighet att aktivt initiera projekt utöver de återkommande föreningsbidragen. Stiftelsen har alltså fått – och tagit – en större proaktiv roll där man själv definierar vilket fokusområde man vill satsa på i stället för att bara vänta på ansökningar.

En större avkastning gör också fortsatta samarbeten över kommungränserna i huvudstadsregionen både meningsfulla och effektiva.

Placeringarna

En förutsättning för att det ska finnas medel att dela ut är att stiftelsens förmögenhetsförvaltning sköts professionellt. Den årliga avkastningen från placeringarna är avgörande för att stiftelsen ska ha pengar att dela ut.

Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla har sedan flera år tillbaka ett finansutskott och en placeringsansvarig expert utanför styrelsen, EM Mikael Paul.

Finansutskottet leds av stiftelsens styrelseordförande Christina Gestrin. Medlemmar är Mikael Paul och Fredrik Ekroos. Stiftelsens styrelse har ändå det slutliga ansvaret över placeringsbesluten.

Stiftelsen har förvaltat sitt kapital väl och förmögenheten har mångdubblats sedan starten för trettio år sedan. Då stiftelsen grundades utgjordes aktieportföljen till hundra procent av aktier i Sparbanken Aktia.

Under årens lopp har aktieportföljen diversifierats och i dag utgör Aktia-aktien tretton procent av stiftelsens aktieinnehav.

– Aktia-aktien ses i dag som vilken annan placering som helst i vår portfölj, säger Mikael Paul.

Tanken att ha alla ägg i samma korg är närmast oförenlig med en professionell förmögenhetsförvaltning av i dag.

Aktia-aktien har ändå avkastat stabilt och under årens lopp har den utgjort grunden för hela utdelningen. Till exempel år 2011 erhöll stiftelsen dividender på över en miljon från Aktia – trots en avsevärd utförsäljning av just Aktias aktier.

Trots att Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla för trettio år sedan var bankens näststörsta ägare återfinns stiftelsen inte längre bland bankens tjugo största ägare.

Evigt perspektiv

Stiftelsens utdelning bygger alltså på avkastningen från placeringarna. Avkastningen består av dividender, vinstandelar, ränteintäkter och värdeökningar.

Stiftelsens styrelse har gjort upp en placeringsplan som årligen ses över och fastställs. Den beskriver hur placeringsverksamheten ska skötas för att skapa långsiktiga förutsättningar för en god avkastning på placeringarna.

Gemensamt för alla placeringar i dag är att de följer principer för hållbar utveckling och ansvarsfull förmögenhetsförvaltning.

Stiftelsen beaktar miljömässiga, sociala och etiska hållbarhetsfaktorer i placeringsbesluten. Den långsiktiga placeringsstrategin ska möjliggöra en stabil utdelning av medel också i framtiden. Perspektivet för stiftelsen är evigt.

– Vi eftersträvar en stabil avkastning och vill att vår förmögenhet ska växa. Fjolåret var historiskt på det sättet att portföljens värde minskade men nu är vi på väg uppåt igen, säger Mikael Paul.

År 2022 var verkligen ett annorlunda år på börsen. Världsläget med krig i Ukraina, stigande energipriser, ökande inflation, coronapandemi och allmänt osäkra tider gjorde att börskurserna i de flesta bolag rasade. Avkastningen minskade ändå inte radikalt och stiftelsen kunde dela ut understöd på över 970 000 euro under det turbulenta året 2022.

Stiftelsens förmögenhet uppgår i skrivande stund till cirka 33 miljoner euro och utgörs till största delen av aktie- och fondplaceringar i ett flertal inhemska och utländska bolag. I portföljen finns också ränteinstrument, fastighetsplaceringar och placeringar i icke börsnoterade bolag.

Ansvar och juridik

Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla har en styrelse och en delegation. Styrelsen bär det juridiska ansvaret för stiftelsens förvaltning och svarar för att stiftelsens verksamhet organiseras på ett ändamålsenligt sätt för att fullgöra stiftelsens ändamål. Styrelsen ska omsorgsfullt främja fullgörandet av stiftelsens ändamål samt tillvarata stiftelsens intressen.

Under 2023 ändrades stiftelsens stadgar så att stiftelsen i stället för ett förvaltningsråd har en delegation. Delegationen har i praktiken motsvarande uppgifter som förvaltningsrådet men saknar den lagstadgade övervakningsskyldigheten och det juridiska ansvaret enligt stiftelselagen.

Delegationens viktigaste uppgift är att välja styrelse. Delegationen kan också ge utlåtanden i vissa väsentliga ärenden som stadgeändringar eller beslut som påverkar stiftelsens framtid.

Stiftelsens löpande ärenden och beredning av ärenden sköts av en avlönad ombudsman. Ombudsmannen bereder styrelsemötena tillsammans med ordföranden, fungerar som sekreterare, handhar understödsprocessen samt all annan löpande förvaltning av stiftelsen. I dag fungerar juristen Mia Bengts som stiftelsens ombudsman genom redovisningsbyrån Navigator Partners. År 2021 tog hon över efter Patrik Lerche som då övergick till att jobba heltid med systerstiftelsen Tre Smeder. Under sina tolv år som Esbo-Grankullastiftelsens ombudsman moderniserade och professionaliserade Patrik Lerche förvaltningen i stiftelsen och skapade genom sitt kontaktnätverk goda samarbeten framför allt med de andra sparbanksstiftelserna i huvudstadsregionen.

Mia Bengts har med sin juridiska kunskap ytterligare utvecklat stiftelsens förvaltning genom att se över stiftelsens förvaltningsmodell, ta i bruk

◀ Sparbanksstiftelsens styrelse, ombudsman och delegationens presidium. Från vänster: Fredrik Ekroos, Henrica Donner, Jessica Lerche, Agneta Eriksson, Michaela Ramm-Schmidt, Robin Harms, Mia Bengts, Ira Jeglinsky-Kankainen, Christina Gestrin, Susanne Norrbäck-Råman och Bo Lönnqvist. Stiftelsens placeringsansvariga Mikael Paul saknas på bilden.

en elektronisk styrelseportal och uppdatera stiftelsens styrdokument. För stiftelsen är det en fördel att ha juridisk rådgivning nära till hands.

– Jag har försökt bidra med en större förståelse för det juridiska ansvaret som styrelsen har och jobbat mot en ändamålsenlig förvaltningsmodell för stiftelsen, säger Mia Bengts.

Hon påpekar att det pågår ett generationsskifte inom den finlands-svenska stiftelsevärlden.

Förvaltningen av stiftelser professionaliseras och nya generationer vill försäkra sig om att förvaltningen av stiftelsen sköts proffsigt och systematiskt innan de tackar ja till förtroendeuppdrag. Det är också Bengts första prioritet:

– Allt ska tåla dagsljus. Hållbarhet på alla nivåer är ett nyckelord. Det kommunicerar vi också till våra bidragsmottagare.

► *Juristen Mia Bengts är sedan år 2021 stiftelsens ombudsman. Hon tar hand om stiftelsens löpande ärenden och ser till att förvaltningen av stiftelsen sköts professionellt.*

Förvaltningen i dag

Stiftelsens styrelse leds av Christina Gestrin. Till vardags jobbar hon som folktingssekreterare på Svenska Finlands folkting. De övriga styrelsemedlemmarna är Agneta Eriksson (vice ordförande), Fredrik Ekroos, Robin Harms, Ira Jeglinsky-Kankainen, Jessica Lerche och Michaela Ramm-Schmidt.

Stiftelsens styrelse beslutar om understöden och jobbar aktivt med strategiarbete. Styrelsemedlemmarna behöver ha olika slags kompetens för att styrelsen ska kunna arbeta effektivt.

I samband med att både bidragsutdelningen och förmögenheten ökat har också professionalismen i stiftelseförvaltningen tilltagit. I dag förutsätts att stiftelsens administration sköts professionellt och att styrelsen har en mångsidig kompetens. Utvecklingen har gått mot mer öppenhet och transparens i beslutsprocesserna. Om det uppstår kopplingar till styrelsemedlemmar anmäls jäv och den styrelsemedlem som anmält jäv deltar inte i beslutsfattandet i ifrågavarande ärende.

Numera använder stiftelsen en elektronisk styrelseportal där stiftelsens centrala dokument finns styrelsemedlemmarna till handa. I samma portal upprättas protokoll, administreras underteckning av protokoll samt arkivering.

Samarbete ger större slagkraft

Tillsammans är vi starkare. Så resonerar de tre sparbanksstiftelserna i huvudstadsregionen, Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla, Stiftelsen Tre Smeder och Helsingstiftelsen.

Därför har stiftelserna alltmer börjat samarbeta kring större projekt som inte avgränsas av kommungränser. Särskilt under de senaste åren har stiftelserna gått in för gemensamma större satsningar för att förbättra sina möjligheter till betydelsefulla, konkreta insatser som lämnar ett avtryck också för framtiden.

En av de första storsatsningarna var deltagandet i renoveringen av Svenska Teatern i Helsingfors, där också ett flertal andra aktörer deltog i finansieringen. Det var frågan om en omfattande totalrenovering och ombyggnad som blev klar år 2012. Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla deltog med sammanlagt 300 000 euro i renoveringskostnaderna vilket var en stor summa för stiftelsen – men en liten droppe av hela kostnaden på omkring 50 miljoner euro. Renoveringen i sin helhet finansierades med hjälp av statslån och statsstöd samt bidrag från Helsingfors stad, fonder och stiftelser.

Egna initiativ

De senaste åren har de tre stiftelserna valt att aktivt styra pengarna till särskilt angelägna ändamål.

▲ *Under Johan Storgårds tid som teaterchef på Svenska teatern i Helsingfors gjordes en omfattande renovering av teaterhuset. Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla deltog i finansieringen.*

På följande sidor beskrivs några av de storsatsningar som stiftelserna tillsammans har initierat. Genom ett gemensamt strategiarbete har man kartlagt intresseområden som ansetts angelägna. Därefter har man sökt samarbetspartner som kan förverkliga projekten i praktiken. Trots storsatsningarna har den ordinarie bidragsansökningen och ansökningsprocessen fortsatt som tidigare.

Den första stora gemensamma satsningen fokuserade på svensk-lärarna och undervisningen i svenska i de finska skolorna i Helsingfors, Esbo och Vanda. Med satsningen ville man motivera finskspråkiga elever att läsa svenska, stärka språkbadselevernars språkliga medvetenhet och att stödja och uppmuntra svensklärare. Projektet Svenska nu vid Hana-holmens kulturcentrum ansvarade för förverkligandet.

Svenska nu – en inbjudan till språket och kulturen

De flesta svensklärare i Finland är bekanta med Svenska nu som ett nätverk som bygger broar mellan de svensk- och finskspråkiga världarna. Under sina första femton år har Svenska nu etablerat sig som en aktör som motiverar och inspirerar finskspråkiga barn och ungdomar i hela landet att våga använda svenska.

Nätverkets recept på att stärka svenskans ställning i Finland är att erbjuda finskspråkiga levande möten med Svenskfinland och Sverige. Genom kulturupplevelser och olika slags workshoppar främjar man språkinläringen. Arbetet görs i nära samarbete med svensklärarna i Finland och andra aktörer inom utbildningssektorn. Europeiska kommissionen har utsett Svenska nu till ett av de bästa språkinlärningsprojekten.

Svenska nu koordineras från Hanaholmens kulturcentrum för Sverige och Finland och finansieras av svenska och finska staten och en palett av fonder, stiftelser och institutioner. Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla har hört till de långvariga finansörerna.

Specialinsats för svenskan i huvudstadsregionen

Under åren 2019 till 2022 gjorde Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla tillsammans med Stiftelsen Tre Smeder och Helsingestiftelsen en större

▲ *Kocken Micke Björklund har genom samarbetet med Svenska nu inspirerat många finskspråkiga barn och unga att lära sig svenska.*

specialsatsning inom Svenska nu för att stärka svenskan i huvudstadsregionen. Projektet kom till som ett svar på den oro som fanns angående svenskans försvagade ställning i just huvudstadsregionen. Syftet med specialsatsningen var att motivera finskspråkiga elever att läsa svenska, stärka språkbadslevers språkliga medvetenhet samt stödja och uppmuntra svensklärare i deras arbete. Satsningen riktades uttryckligen till elever och lärare i Esbo, Grankulla, Vanda och Helsingfors.

Med medlen kunde man erbjuda regionens finskspråkiga elever musei- och teaterbesök, naturskoldagar och matlagingslektioner. I paketet ingick också exkursioner och inspirerande fortbildning för svensklärare i huvudstadsregionen. Bland annat hade svensklärare möjlighet att delta i kurser både i Sverige och på Åland. På basis av responsen upplevde lärarna att resorna gav dem nya idéer och konkret material som kan användas för att göra undervisningen mer levande.

▲ Svenska nu har också använt konsten som inkörsport till det svenska språket. Workshoppar och besök i Hanaholmens konstpark har fungerat som inspiration och språngbräda.

Specialsatsningen öppnade dörren till den svenskspråkiga kulturen och språket för ett stort antal finskspråkiga elever. Sammanlagt resulterade satsningen i närmare 500 workshoppar och tillställningar som nådde en publik på över 14 000 personer.

– Satsningen blev en bra pedagogisk helhet med ett jättebra genomslag. Både vi och finansiärerna kan vara nöjda, säger projektchef Mikael Hiltunen på Svenska nu.

Han medger att det är en tacksam uppgift att erbjuda gratis program men hävdar att upplevelserna gjorde ett bestående intryck hos eleverna. Responsen ger också vid handen att specialsatsningen i huvudstadsregionen faktiskt ökade de finskspråkiga elevernas motivation att lära sig svenska. Hiltunen lyfter särskilt fram sparbanksstiftelsens initiativ att

stödja språkbadslever på deras språkliga resa. Förutom att göra kulturbesök fick de genom ordkonstverkstäder leka med ord, texter och berättelser. Som hjälp och inspiratör användes barnboksfiguren Alfons Åberg.

Tanken var ursprungligen att specialprojektet skulle pågå i tre år men på grund av pandemin förlängdes projektet med ett år. Specialprojektet för huvudstadsregionen har avslutats men materialet som skapades och idéerna som kläcktes och förverkligades lämnade spår som kommer att ge ringar på vattnet ännu i framtiden. Svenska nu fortsätter att på ett bredare plan jobba med svenskundervisning.

– Projekt har en viss livslängd. Nu tar vi med oss av vad vi lärt oss så att det kan leva vidare, säger Hiltunen.

Med det sagt är Hiltunen ändå tacksam för att just det här projektet var flerårigt, vilket ger en bättre framförhållning för de involverade. Pandemin satte käppar i hjulen för fysiska upplevelser men inom projektet skapade man roligt och användbart videomaterial som sedan vilken skola som helst kunde ta del av. Serien ”Mickes mattips” med den åländske kocken Micke Björklund hörde till de populära videorna. Hela materialet var i flitig användning och innebar betydande hjälp för lärare under distansundervisningen.

Dörrar öppnas genom olika aktiviteter

I sparbanksstiftelsernas specialsatsning i huvudstadsregionen ingick utöver kulturprogram också andra sätt att bekanta sig med det svenska språket, bland annat genom sport, natur och matlagning. Elever har utfört parkour och spelat frisbeegolf på svenska, deltagit i mellanmålskurser och naturskoleprogram på svenska och samtidigt blivit uppmuntrade att använda den svenska de kan.

Projektet bekostade inte bara exkursionerna och upplevelserna utan också bussresorna till och från skolan. Transporter utgör en betydande utgift i samband med kulturbesök och exkursioner.

Integration på svenska via Luckan

Den andra stora gemensamma satsningen tillsammans med de tre sparbanksstiftelserna i huvudstadsregionen syftar till att i större utsträckning integrera invandrare och flyktingar på svenska i huvudstadsregionen. Projektet inleddes år 2019 och fortgår fram till slutet av 2023. Föreningen Luckan sköter det praktiska utförandet. Tillsammans har de tre stiftelserna bidragit med i snitt 120 000 euro per år.

Syftet är alltså att underlätta för invandrare att välja den svenska integrationsvägen och samtidigt också öka andelen barn och unga med annat modersmål än svenska eller finska i de svenskspråkiga daghemmen och den svenska grundskolan.

– Satsningen har haft en jättestor betydelse. Vi har skapat en strategi, utvecklat verktyg och nått ut till målgruppen mycket bättre än tidigare, säger projektledare Veronica Hertzberg på Luckan integration.

När hon ser tillbaka på hur det hela startade år 2019 inser hon hur mycket som utvecklats i rätt riktning sedan dess.

– När vi började var det omöjligt att hitta engelskspråkig information om att man kan integreras också på svenska. Överallt utgick man ifrån att alla måste välja den finskspråkiga integrationsstigen.

Luckan integration har däremot lyckats öppna ögonen både för inhemska beslutsfattare och nyanlända att det finns fullgoda alternativ också på svenskt håll.

Rätt att integreras på svenska

En person som invandrar till Finland har rätt att bli integrerad i det finländska samhället på finska eller svenska, efter eget val. Därför är det viktigt att en smidig integrationsväg kan säkerställas också på svenska.

”Det finns många sätt att vara finländare” är ett av rättesnörena för Luckan integration.

Luckan har jobbat med integration på svenska sedan år 2008 och betonar att också det svenska språket kan vara ett relevant alternativ för dem som flyttar hit. För många är det ett lättare språk att lära sig och därtill jobbar Luckan mycket med inkludering.

– Luckan kan ses som ett öppet vardagsrum för alla, oberoende av språk. Här kan man känna sig välkommen och får ta del av våra och andra föreningars verksamheter och tjänster i bred utsträckning, säger Veronica Hertzberg.

Genom Luckan integration erbjuds information, individuell rådgivning, mentorskap och olika sociala evenemang.

Samarbete ger bättre resultat

Arbetet har visat att en lyckad integration på svenska förutsätter samarbete med de svenska aktörerna och givetvis med målgruppen. Ibland behövs också särlösningar. Genom arbetet försöker man undvika de fallgropar som kan leda till mindre lyckade lösningar och har i stället tagit fram åtgärdsförslag som leder till studier, sysselsättning och delaktighet. Ökade arbetsmöjligheter för utlandsfödda är givetvis också avgörande för en lyckad integration.

Visionen är alltså att förbättra den svenska integrationen så att nyanlända vuxna, familjer, barn och unga har bättre möjlighet att bli en del av vårt samhälle.

Hertzberg påpekar att integrationsarbetet har samma kvalitetskrav oberoende av om det sker på finska eller svenska. Hon upplever ändå att

de svenska aktörerna kontinuerligt tvingas påminna stat och kommun att inkludera det svenska i utvecklingsarbetet.

Också statsmakten har lyft fram vikten av att stärka den svenska integrationen bland annat för att bibehålla den proportionella andelen svenskspråkiga i Finland. För att det här ska lyckas i huvudstadsregionen behöver också de svenska aktörerna inom tredje sektorn inkluderas starkare i arbetet. Tjänsterna från tredje sektorn kompletterar de offentliga tjänsterna från stat och kommun.

– Det är också viktigt att på ett flexibelt sätt kunna erbjuda verksamhet och service med låg tröskel, säger Hertzberg.

På webbplatserna welcome.fi och fritid.fi samlar Luckan information både beträffande integration och fritidsaktiviteter.

Luckans integrationsarbete erbjuder också vägledning och information om det finlandssvenska samhället och föreningslivet. Då nyanlända blir en aktiv del av lokalsamhället minskar riskerna för marginalisering och utanförskap.

Därför arbetar projektet aktivt för att främja tolerans mellan olika befolkningsgrupper och skapa möten över kultur- och språkgränser. Musik- och kulturkvällar, kaféträffar och andra evenemang har fungerat som välkomnande mötesplatser. Även här är samarbete mellan olika organisationer viktigt. Bland annat har föreningen Kvinnliga akademiker i Helsingfors arrangerat ett svenskspråkigt språkkafé för invandrare och Marthaförbundet har ordnat kurser där man lagar traditionell finländsk mat samtidigt som man lär känna varandra och lär sig språket.

Ett slag för företagsamheten

De tre sparbanksstiftelserna i huvudstadsregionen har också gjort gemensamma storsatsningar på utbildningen i regionen via Helsingfors universitet, Yrkehögskolan Arcada, Svenska Handelshögskolan Hanken, Aalto-universitetet och Yrkesinstitutet Prakticum.

En pågående storsatsning gäller företagsamhet bland unga i huvudstadsregionen. Tanken är att unga personer ska lära sig hantera sin ekonomi och eventuellt också hitta möjligheter att starta ett eget företag och få hjälp på vägen ifall planerna kan anses vara realistiskt genomförbara.

– Det här med pengar kan nämligen vara ganska svårbegripligt för dagens barn, säger Maarit Westerén, Ung företagsamhets regionchef i huvudstadsregionen.

Vi lever i en tillvaro där man alltmera sällan använder sig av kontanter. Uppköp betalas ofta genom att bara visa upp telefonen i avläsaren vid kassan. Barn och unga har svårt att skapa sig en uppfattning om hur mycket pengarna är värda.

Företagsamhet, sparsamhet och ekonomisk forskning har varit områden som sparbanksstiftelsen gärna understött under årens lopp. Med tanke på stiftelsens bakgrund i sparbanksrörelsen har ämnesområdena sin givna plats bland bidragsmottagarna. Att skapa en grogrund för företagsamhet bland de som är unga i dag har varit syftet med de tre stiftelsernas treåriga storsatsning tillsammans med föreningen Ung företagsamhet.

– Samarbetet gör att satsningarna blir tillräckligt stora för att ge resultat, säger Maarit Westerén, som anställts av Ung företagsamhet tack vare projektet.

▲ *Genom programmet Ett år som företagare har unga möjlighet att stifta bekantskap med företagsvärlden, presentera och förverkliga sina bästa företagsidéer. Bilden taget på evenemanget Våga vara företagsam i Esbo 2023.*

Hennes uppgift är att bistå de svenska skolorna i huvudstadsregionen med läromaterial om företagsamhet, arbetsliv och ekonomi.

– Det här är mer än en punktinsats. På det här sättet kan man påverka långsiktigt, säger Westerén.

Tanken är att göra det inspirerande och enkelt för varje lärare att plocka in element av företagsamhetsfostran i undervisningen. Genom projektet ska materialet också finnas tillgängligt på svenska. Ung företagsamhet ordnar också olika evenemang där ungdomar får prova på företagande och inspireras till entreprenörskap.

– Det känns viktigt att alla barn och unga, oberoende av bakgrund, får möjlighet att träna företagsamma färdigheter. De i sin tur påverkar den framtida ekonomiska välfärden i vårt land, säger Maarit Westerén.

► Tack vare storsatsningen från stiftelserna har Ung företagsamhet kunnat anställa Maarit Westerén som jobbar med att lyfta fram företagsamhet i skolorna i Helsingfors, Vanda, Esbo och Grankulla.

UF+TAT=NYT

Ung företagsamhet, UF, går sedan sommaren 2023 under namnet Ung företagsamhet och ekonomi, NYT, sedan föreningen slogs samman med organisationen Ekonomi och ungdom, TAT, som bland annat driver Företagsbyn.

Den nya föreningen backas upp av ett brett nätverk av samhällsaktörer, bland dem stiftelser, företagspartner, aktörer inom näringslivet och universitet.

Unga behöver få mer kunskap om arbetslivsfrågor, ekonomi och näringsliv. Kunskap om ekonomi och entreprenörskap är i dag en del av den grundläggande utbildningen på andra stadiet. Sparbanksstiftelsen understöder gärna projekt som skapar en större förståelse för ekonomi och arbetsliv.

Alla tre stiftelser har bidragit till projektet med en summa som står i proportion till stiftelsens storlek. Tre Smeder har bidragit med den största summan och Helsingestiftelsen med den minsta. Sammanlagt har kostnaderna budgeterats till 240 000 euro för en treårsperiod.

Företagsamhet och samhällsnytta

Också tidigare har stiftelsen stött företagsamhet i olika former, bland annat genom Esbonejdens nyföretagarcentral som är en förening som jobbar för att utveckla näringslivet i Esbo, Grankulla och Kyrkslätt. Nyföretagarcentralen hjälper nya företagare att starta upp och komma i gång med verksamheten.

Sparbanksstiftelsens och Esbonejdens nyföretagarcentralers samarbete går tillbaka till år 2006 då nyföretagarcentralen ville utveckla sina tjänster på svenska. Samtidigt fungerade sparbanksstiftelsens dåvarande ombudsman som företagsrådgivare för nyföretagarcentralen.

I dessa tider inleddes också ett samarbete mellan Sparbanksstiftelsen, Esbonejdens nyföretagarcentral och Svenska handelshögskolan Hanken. Projektet utmynnade i ett utbyte av kunskap i båda riktningar, vilket gynade både Hankens studenter och Esbonejdens Nyföretagarcentralers personal och sakkunniga. Sparbanksstiftelsen stödde arrangemanget ekonomiskt.

Understöden lämnar avtryck

Sparbanksstiftelsen har också gjort donationer och deltagit i statens motfinansieringskampanjer till andra utbildningsenheter, bland annat Arcada och Helsingfors universitet. År 2022 bidrog sparbanksstiftelsen till inrättandet av ett lektorat för lärarutbildning i svenska som andra språk vid Pedagogiska fakulteten vid Helsingfors universitet. Lektoratets syfte är att stärka kompetensen hos lärarstuderande och lärare i undervisningen av elever som har ett annat modersmål än svenska och finska i svenskspråkiga skolor.

När detta skrivs har stiftelsen under sina trettio första år delat ut sammanlagt 16 759 104 euro i understöd till allmännyttiga ändamål. Satsningarna har bidragit till välbefinnande, välstånd och kulturellt kapital i samhället kring Esbo och Grankulla. Bland de hundratala bidragsmottagarna är en stor del återkommande. Ofta är det frågan om föreningar och organisationer som gör ett storartat jobb med att upprätthålla många olika slag av meningsfull fritidsverksamhet. En del av projekten som stötts har också fått bestående följder i form av byggnader eller andra långsiktiga investeringar. Här nedan har vi plockat fram ett urval av de satsningar som under årens lopp har kunnat – eller ska komma att – förverkligas med hjälp av understöd från Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla.

Föreningar och projekt

På följande sidor presenteras ett urval av de många föreningar och projekt som under årens lopp antingen regelbundet eller som enskilda satsningar fått understöd av Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla.

Hundraåriga Esbo IF är i toppskick

Inne i berggrummet i Kannbro i Esbo centrum pågår en febril aktivitet en vanlig måndagskväll. Barn i olika åldrar och i olika grupper hoppar på madrasser, springer, tänjer, kastar plastspjut och leker. Alla hålls lydigt i sina grupper och ljudnivån är inte särskilt hög. Unga tränare håller i trådarna och ger anvisningar efter hand. Finska och svenska blandas enligt barnens modersmål.

Det är junioreernas träningstid inom Esbo IF:s friidrottssektion. Träningslokalerna ligger i Kannbrobackens skyddsrum där också kultursalen Kannusali är inhytt.

Trickskolan som pågår är till för 4–7-åringar och består av fartfylld och lekfull träning, inspirerad av parkour och redskapsgymnastik. Tanken är att genom lek få barnen att fatta tycke för att röra sig och idrotta. Programmet varierar från gång till gång och barnen får prova på olika idrottsgrenar och leka och spela tillsammans.

Esbo IF, eller Esbo Idrottsförening, är en riktig veteran i friidrotts-sammanhang. Föreningen har över hundra år på nacken men träning och sunda vanor tycks hålla även föreningar vid god vigör. Esbo IF erbjuder allt från idrottslek till elitidrott på toppnivå. Verksamheten är främst riktad till barn och unga och den största idrottsgrenen är friidrott.

Enligt stadgarna ska föreningen bland annat ordna idrotts- och motionstillfällen, tävlingar och ”fostra fysiskt och psykiskt vakna och nyttiga medborgare för samhället”. Föreningens verksamhet är indelad i sex olika sektioner: friidrott, gymnastik, bowling, gymnastik, handboll, motion och volleyboll.

▲ *Esbo IF ordnar verksamhet för alla åldersgrupper. De yngsta inspireras att röra på sig genom lekfull träning med varierande program.*

Unga tränare som förebilder

Under årens lopp har föreningens idrottare nått framgångar i tävlingar på flera fronter. I fjol röntede föreningens representanter Saga och Silja Andersson samt Camilla Richardsson framgångar i internationella tävlingar.

Löparen Rasmus Vuonoranta hör till föreningens nyare löften. Han har skördat framgångar bland annat inom 100 och 200 meter löpning. Denna måndagskväll tränar han däremot inte själv utan tränar knattar som bekantar sig med olika idrottsgrenar.

– I dag hoppar vi höjd och leker. Det är olika grenar varje vecka, säger Vuonoranta medan han håller uppsikt över de ivriga pojkarna och flickorna.

De ställer sig i kö och väntar lydigt på sin tur, trots att det spritter i benen. Efteråt avhämtas de av sina föräldrar som verkar nöjda över att barnen får springa av sig och lära sig nya saker.

– Barnen trivs och det är mångsidigt och rimliga kostnader, konstaterar en förälder i förbifarten.

Esbo IF:s officiella språk är svenska men en stor del av evenemangen och träningarna går på finska eller på två språk, vilket i bästa fall kan fungera som språkbad för båda språkgrupper. En del av verksamheten ordnas i samarbete med Esbo stad.

Träningarna ordnas vanligen på idrottsplaner sommartid och i hallar vintertid. Idrottsplanerna i Grankulla, Alberga och Köklax är i flitig användning om somrarna medan den största delen av träningsverksamheten sker i Kannbro och Othallen under vintertid. Då den nya idrotts-hallen Kameleonten i Alberga öppnade i augusti 2023 fick också Esbo IF nya träningslokaler.

Första bidragsmottagaren

Esbo IF var den förening som fick det första och största bidraget, 5 000 mark, då Sparbanksstiftelsen i Esbo-Grankulla delade ut sina allra första bidrag år 1997. Sedan dess har summorna vuxit radikalt och numera är det ingen ovanlighet att bidragen uppgår till fem- och sexsiffriga tal.

– Stöden från sparbanksstiftelsen gör att vi kan hålla tämligen låga avgifter för dem som deltar, säger föreningens styrelseordförande Anders Wikholm.

Bidragen har också gjort det möjligt för föreningen att satsa på frågor som jämställdhet och icke-diskriminering och att avlöna personal. Sparbanksstiftelsen har understött särskilt barn- och ungdomsverksamheten inom Esbo IF som verkar både i Esbo och Grankulla. Esbo IF har så gott som årligen hört till de stora mottagarna av stiftelsens bidrag.

Det är givetvis inte bara bidragens storlek som vuxit. Också Esbo IF:s verksamhet har vuxit under årens lopp. En annan tydlig förändring är att allt mindre av föreningens verksamhet sker på frivillig basis. Det här är en utveckling som syns i snart sagt alla föreningar. Det är helt enkelt för svårt att hitta frivilliga som har möjlighet att ställa upp i den omfattning som behövs för att rulla verksamheten. Det är numera ett heltidsjobb att administrera föreningen Esbo IF. Arbetet sköts professionellt av en verk-

samhetsledare, Kirsi Ahonen. Tränare på alla nivåer får i regel ersättning för det jobb de gör.

Styrelseordförande Anders Wikholm hör däremot till de föreningsaktiva som idogt ställt upp år efter år under de trettio år han varit med i föreningen.

Förnuftig fritidsverksamhet

Kirsi Ahonen säger att Esbo IF har en viktig roll i att erbjuda unga Esbo- och Grankullabor en meningsfull fritid.

– Det är viktigt att få vara med och känna idrottens glädje. Det skapas en fin samhörighet även om man tränar i individuella grenar.

Ett av de roliga evenemang som Ahonen gärna lyfter fram är Kurre-rundan som traditionellt ordnas i samband med Granidagen. Det är en lekfull löptävling där deltagare i alla åldrar löper runt Gallträsk i Grankulla. Samtidigt kan man understödja föreningens juniorverksamhet genom att delta i ärevarvsinsamlingen. Barnen kan delta i Minikurre på kortare sträckor. De yngsta deltagarna är bara fyra år gamla. Alla som korsar mållinjen får medalj.

– Det är riktigt berörande att se hur upprymda de små barnen är när de på ett lekfullt sätt får tävla och får medalj, säger Ahonen.

Sommaren 2023 stod Esbo IF tillsammans med Espoon Tapiot värd för U23 EM i friidrott, alltså Europamästerskapet för friidrottare under 23 år. Det var det största friidrottsevenemanget som föreningen någonsin ordnat.

– Esbo IF spelar en viktig roll som arrangör av tävlingar och evenemang i Esbo. Förutom större och mindre friidrottstävlingar och juniortävlingar är vi även med och ordnar Esbo Strandmaraton, berättar Wikholm.

Esbo IF har i dag 2 342 medlemmar.

– Då våra idrottare skördar framgångar korrelerar det åtminstone delvis med intresset för vår förening, säger Kirsi Ahonen, men konstaterar i samma andetag att knattarna på gymnastikgolvet knappast bryr sig om vilka medaljer som föreningens idrottare kammat hem.

Vindängen och Musikinstitutet Kungsvägen

Vindängenhuset i Hagalund i Esbo är ett av de viktiga svenska rum där olika generationer möts i både vardagliga och kulturella tecken.

När Vindängenhuset, eller Folkhälsanhuset, invigdes i november 2010 var det en långvarig dröm som gick i uppfyllelse. Idén hade börjat som en önskan om ett svenskt kulturhus i Esbo. Då Samfundet Folkhälsan visade intresse för att bygga ett seniorhem i Hagalund breddades tanken till att förutom kultur också gälla möten mellan olika generationer.

– Jag uppfattar Vindängen som ett sällsynt levande och pulserande hus där kulturen har en särskilt viktig roll. Det finns ett positivt samband mellan god livskvalitet och ett mångsidigt kulturutbud, sade Christina Gestrin i sitt invigningstal.

I egenskap av förtroendevald i Esbo hade hon engagerat sig i projektet och ingick i den grupp som tagit initiativ till huset.

Vindängenhuset byggdes alldeles intill Vindängens skola och de olika generationerna har möjlighet att träffas under naturliga förhållanden på sitt eget modersmål.

När det är dags för lunch går skolbarnen över till seniorhuset och på motsvarande sätt har seniorerna möjlighet att delta i program som eleverna ordnar eller rentav delta i skolvardagen som läshjälp eller genom att ställa upp som skolfarfar eller skolfarmor.

Samarbetet gynnar alla inblandade och skapar viktiga länkar mellan olika åldersgrupper. Musikinstitutet Kungsvägen och dess fina konsertsal

▲ *Eleverna i musikskolan får musicera i ensembler och större orkesterhelheter. Förutom att lära sig att spela ett instrument eller sjunga får de lära sig musikteori, att uppträda, samarbeta och vara kreativa. Bild från Musikinstitutet Kungsvägens 40-årsjubileum.*

finns också i samma komplex. Alla enheter stöder varandra: daghem, förskola, skola, arbetarinstitut, bildningstjänster, musikinstitut och seniorhem. Vindängen har blivit ett generationsöverskridande vardagsrum för de svenskspråkiga i Hagalund med omnejd.

Vindängenhuset är ett av de projekt som förverkligats med hjälp av gemensamma krafter.

– Det var på alla sätt en bra satsning. Utan Vindängenprojektet hade Esbo gått miste om väldigt mycket, säger Agneta Eriksson, Sparbanksstiftelsens vice ordförande, som också aktivt talade för projektet redan under planeringsstadiet.

Eriksson är särskilt glad över att flera nyckelpersoner, institutioner och också Esbo stad insåg att det var frågan om ett avgörande och viktigt projekt, trots att det var ekonomiskt dåliga tider i samhället.

Under musikskolans första decennier var utrymmesfrågan ett konstant bekymmer.

– Styrkan när det gäller det svenska är att det ofta går att samordna. Det är frågan om konsten att slå ihop intressen, säger Eriksson.

Vindängenprojektet kan stoltsera med att vara det första storskaliga projekt där fonderna gjorde en gemensam satsning i Esbo.

Samfundet Folkhälsan var den samordnande kraften och huvudfinansiären till projektet som kostade närmare 30 miljoner euro. Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla deltog med 200 000 euro i finansieringen av kulturlokalerna tillsammans med Esbo stad, Svenska kulturfonden och Konstsamfundet.

Kulturlokalerna ägs av en allmännyttig stiftelse, Stiftelsen för finlandssvensk kultur i Esbo, som grundades för detta ändamål. Där huserar bland annat det största svenskspråkiga musikinstitutet i Finland, alltså Musikinstitutet Kungsvägen.

Musikinstitutet fick ett eget hem

Musikinstitutet Kungsvägen är ett lagstadgat musikinstitut där man kan studera många olika slags instrument och sång i olika genrer.

Musikinstitutet grundades år 1974 i Esbo av Esbobygdens ungdomsförbund (Ebuf). Vid den tiden hette musikinstitutet Esbobygdens musikskola och leddes av Kjerstin Sikström. Efter att den svenska musikskoleundervisningen i Vanda fusionerats med Esbobygdens musikskola ordnades en namntävling år 1995. Det nya gemensamma namnet blev

Musikinstitutet Kungsvägen. Efter drygt 15 år tillsammans beslutade Vanda stad trots allt att lämna Musikinstitutet Kungsvägen och i stället erbjuda musikskoleundervisning på svenska i samband med stadens eget musikinstitut. Sedan år 2022 upprätthålls Musikinstitutet Kungsvägen av Stiftelsen Musikinstitutet Kungsvägen.

Under musikskolans första decennier var utrymmesfrågan ett konstant bekymmer. År av lobbande för egna utrymmen bar äntligen frukt när musikinstitutet strax före millennieskiftet fick flytta in i det tidigare kommunhuset på Kannbrobacken i Esbo centrum. Efter ytterligare tio år fick musikinstitutet sedan flytta in i det splittrerna Vindängenhuset i Hagalund. I februari 2011 firade man invigning med pompa och ståt.

I dag är musikinstitutet en central aktör i Esbos svenska kultur- och musikliv och lyckas sprida musikens glädje också långt utanför Vindängenområdet.

Patrik Smulter efterträdde Kjerstin Sikström som rektor för Musikinstitutet Kungsvägen i augusti 2010, strax innan flytten till Vindängen.

– Det är oerhört värdefullt för den svenska kulturen i Esbo att det finns stiftelser och fonder som kan ge extra guldkant och möjliggöra större satsningar, säger Smulter.

Musikinstitutet Kungsvägens ekonomi står i huvudsak på tre ben: statsandelar, kommunal finansiering och terminsavgifter. Trenden är trots allt att utgifterna växer medan inkomsterna inte ökar i samma takt.

– Det är inte meningen att fondmedel ska användas för att upprätthålla den normala verksamheten även om det ibland finns gränsfall, medger Smulter.

Bidrag från fonder och stiftelser används i allmänhet för special-satsningar, resor och dyrare anskaffningar som den egna finansieringen inte tillåter.

– Jag minns till exempel att vi fick ett stort bidrag från dåvarande Aktiastiftelsen i Esbo-Grankulla för att införskaffa den fina flygeln som

▲ *Musikinstitutet Kungsvägen erbjuder sina elever möjlighet att bekanta sig med musik i olika stilarter allt från klassisk körrepertoar till poprepertoar. Bild från musikinstitutets 40-årsjubileum.*

står här i konsertsalen, säger Smulter stolt om den stora investeringen som stiftelsen möjliggjorde genom ett bidrag om 20 000 euro år 2015.

Stiftelser kan göra skillnad

Förutom själva huset där musikinstitutet verkar har också sparbanksstiftelsen under årens lopp understött en mängd konserter och olika projekt.

Efter tretton år börjar en del av tekniken i konsertsalen vara föråldrad vilket aviserar ett kommande behov av teknikanskaffningar. Smulter antyder att det finns gott om hål där eventuella framtida fondmedel kan göra nytta.

– När det gäller bidragsansökningar så får man sällan allt man önskar sig och ibland blir det avslag. Då gäller det att banta ner budgeten och tänka om, konstaterar han.

Det har också hänt att bidragssumman dragits ner så radikalt att ett aviserat projekt inte gått att förverkliga.

– Ibland går det kanske inte att krympa ett projekt utan man får helt enkelt betala tillbaka pengarna. Det är lite snopet.

Samtidigt vill han gärna lyfta fram hur otroligt betydelsefullt det är för den finlandssvenska kulturen att det finns finansiärer som är villiga att bidra.

– Det är oerhört fint att Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla förstår värdet i att stödja kultur på svenska, särskilt för barn och unga.

Smulter vill inte ställa kultur och idrott emot varandra men medger att han ibland förundras över hur stora pengar idrottsvärlden har att röra sig med.

– Barn och unga ska självklart röra på sig men alla vill inte spela fotboll eller ishockey. Därför är det så fint att fonder och stiftelser gör vad de kan också för att understödja kulturverksamhet, säger Smulter.

Möjligheter att utvecklas

Även om Musikinstitutet Kungsvägen har sitt huvudsäte i Hagalund erbjuder också undervisning på andra håll i Esbo och Grankulla, bland annat Karamalmen och Mattby.

– Föreningen Focus Mattlidens planer på att skapa ett svenskspråkigt kulturhus och campus omkring Mattlidens skolcentrum är mycket intressanta också för Musikinstitutet Kungsvägen, säger Smulter.

Tanken är att samla svenskspråkiga enheter för kultur, idrott, utbildning, boende och omsorg inom några kvarter kring Mattlidens skolcentrum.

– Musikinstitutet vill finnas till för så många svenskspråkiga barn och unga i Esbo som möjligt. För att det ska lyckas måste också tröskeln att ta sig till musikinstitutet vara så låg som möjligt, säger Smulter.

Inom musikinstitutet finns det planer på att utveckla också andra konstarter än musik, som till exempel konst, musikteater, drama och dans. Redan nu sker detta i form av samarbeten med olika aktörer men tanken är att ta steget vidare därifrån.

Unga Teatern: Barnteater är en mänsklig rättighet

Teater är roligt. Teater väcker känslor. Teater hjälper en att ge form åt tankar och känslor. Teater öppnar nya världar.

Det finns en massa orsaker att gå på teater redan när man är barn. När allt kommer omkring är det faktiskt också en rättighet som till och med FN:s konvention om barnets rättigheter lyfter fram.

– Varje barn har rätt till kulturupplevelser. Vi jobbar för att det ska vara möjligt.

Det säger skådespelaren Matti Raita som tog över som teaterchef vid Unga Teatern i början av januari år 2023.

På Unga teatern tas teaterproduktion för barn och unga på stort allvar. Varje dag jobbar man för att erbjuda högklassiga, relevanta och tilltalande kulturupplevelser för denna viktiga målgrupp.

– Vi har lyckats när vi ser barnen komma ur ut teatersalongen, röda om kinderna, bubblande av iver att få berätta om sin upplevelse, säger Camilla Hägglund som jobbar med ekonomi och administration på Unga Teatern.

Unga Teatern, eller Skolteatern som den hette då, grundades år 1960 vilket gör den till landets äldsta barn- och ungdomsteater. I dag är teatern en väletablerad institution med en egen scen på Lillklobb där man uppför både svensk- och finskspråkiga pjäser.

▲ Den populära äventyrsboken *Mördarens apa* fick världsurpremiär som teaterföreställning på Unga teatern år 2017 och spelades både på svenska och finska inför en entusiastisk publik.

Teatern jobbar på ett brett fält för att nå sin målgrupp. Det är ett ansvarsfullt uppdrag att erbjuda konstupplevelser för barn och unga. Den största målgruppen är skolklasser och grupper.

– Barn väljer inte själva vilken pjäs de ser. Valet görs av lärare och föräldrar och andra vuxna. Därför har vi ett stort ansvar att se till att innehållet är relevant för vår publik. Vi vill ju att de kommer tillbaka, säger Matti Raita.

Teaterhusets mål är att stödja konstfostran för barn och unga.

– Vi fostrar morgondagens teaterpublik, konstaterar Raita.

Därför jobbar teatern också mycket med publikarbete tillsammans med daghem och skolor. Det kan handla om att erbjuda verkstäder och material som lärare och pedagoger kan använda sig av i sin undervisning. Genom att göra både för- och efterarbete i samband med en föreställning ger man publiken möjlighet att förbereda sig och i bästa fall fördjupa teaterupplevelsen. Det kan handla om att diskutera pjäsens tema, hitta

Efter pandemin har det krävts en hel del jobb för att locka teaterpubliken tillbaka till salongerna.

kopplingar till personliga upplevelser eller aktuell samhällsdiskussion. På det sättet utvecklas också det egna tänkandet och tolkandet. Om en pjäs behandlar svåra saker kan en diskussion kring den hjälpa till att öppna upp temat. På det sättet kan också teatern erbjuda ett sätt att behandla svåra eller känsliga saker.

– Vi tänker ofta på den pedagogiska aspekten i föreställningarna men konst som självändamål behöver också få finnas, säger Raita.

Unga Teatern sätter upp två till tre egna pjäser per år på hemmascenen i Lillklobb som är inhytt i en ombyggd ladugård. Där ger man föreställningar för grupper på vardagar och håller öppna föreställningar under helger. Ibland varvas de egna föreställningarna med gästspel och samproduktioner med andra teatrar. Dessutom turnerar teatern i skolor och daghem runt om i landet. Ett besök på teatern, som faktiskt är byggd särskilt med tanke på sin unga publik, ger ofta ytterligare en dimension till teaterupplevelsen.

– För en del är det kanske den första gången man sitter i en riktig teatersalong och det kan vara en ganska spännande upplevelse, säger Camilla Hägglund.

Kontakten till publiken är viktig, inte minst för att publiken är så bred och mångsidig, särskilt då det gäller hela skolklasser och barn och unga i olika åldersgrupper.

– Vi vill också erbjuda barn med specialbehov samma möjligheter att få ta del av konsten. Det är inte mer än rättvist, säger Raita.

Att sätta upp kvalitativa pjäser och göra ett betydande publikarbete kräver naturligtvis resurser. Unga teaterns grundfinansiering tryggas av staten och Esbo stad. Bidrag från stiftelser och fonder är viktiga för att upprätthålla kvaliteten.

– Vi vill inte förminska vår publik utan utmana den. Om det börjar smaka ”heimlaga” är det inte så bra, säger Raita.

Också Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla har regelbundet bidragit till teaterverksamheten. Camilla Hägglund kan konstatera att bidragen från sparbanksstiftelsen har ökat betydligt under årens lopp. En stor del av pengarna har gått till publikarbete, materialanskaffning och till olika föreställningar.

– Varenda cent är välinvesterade pengar. Det gläder mig när jag ser finansärer som förstår det, säger Raita.

Hägglund tillägger att biljettpiserna dessutom ligger på en lägre nivå än hos de stora vuxenteatrarna. Det är en nödvändighet för att skolor och andra grupper ska ha en möjlighet att komma.

Hägglund och Raita är också glada över att föräldraföreningar, skolor och daghem kan få bidrag för att besöka deras teater eftersom också skjut-sarna kan innebära stora kostnader. Allt handlar ändå inte om pengar. Efter pandemin har det krävts en hel del jobb för att locka teaterpubliken tillbaka till salongerna.

– Vardagen är inte lätt för lärarna i dag och det behövs lite extra energi för att utöver allt annat orka genomföra en teaterresa.

Också i skolor och daghem gäller det att hitta tillbaka till rutinerna där till exempel just teaterföreställningar ingår.

– Under pandemin levde vi igenom den största krisen någonsin för finländsk teater. Nu måste vi blicka framåt, säger Raita som ser fram emot att hitta nya sätt att utveckla teatern.

Han hoppas kunna göra Lillklobb till en familjeos med lekpark och program som lockar Esbofamiljerna att spendera sina veckoslut i teatervärlden.

Föreningen med vind i seglen

Esbo Segelförening jobbar idogt för att barn och unga ska få chans att lära sig segla. På köpet får man fina naturupplevelser i skärgården.

Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla har på olika sätt stött just juniorverksamheten inom föreningen.

Esbo Segelförening firade sina första 100 år 2006. Föreningen är ursprungligen grundad av ett gäng ungdomar som brukade komma samman om somrarna för att leka och ha skoj kring segling i Esbo skärgård. En lek som skulle leda till flera framgångar på OS-nivå, och som skulle leda till att föreningen år 2021 skulle bli en av Europas framgångsrikaste segelföreningar. Vägen till i dag har krävt målmedvetet och idogt frivilligt arbete – och förstås även ekonomiskt stöd och hjälp utifrån.

Samarbetet med Sparbanksstiftelsen inleddes redan i slutet av 1990-talet med utvecklingen av föreningens nya fastighet och hamn på Sököudd, Amiralshamnen. År 2007 färdigställdes de nya husen: klubbhuset med kansli samt servicebyggnaden intill med bastu och omklädningsrum. Husen blev namngivna som Clara och Johanna, efter de tidigare markägarna Clara Ekholm och Johanna Weckman, Amiralshamnens donatorer. Den nya hamnen gav juniorerna och de hårt satsande seglarna helt nya möjligheter för träning, både tidigt om våren och sent på hösten. Utvecklingen av hamnen fortskrider i den takt som ekonomin tillåter.

Juniorverksamheten har alltid varit ESF:s styrka och stomme. År 2015 byggdes nya lokaler för juniorverksamheten, Harrys Paviljong, på

▲ *Esbo segelförening har i dag fina faciliteter på Pentala där det bland annat ordnas övernattningsläger för unga kappseglare.*

ön Pentala i Esbo skärgård. Sedan dess har fastigheten vidareutvecklats med stöd av Sparbanksstiftelsen vilket gett juniorverksamheten helt nya möjligheter. Det byggdes nya övernattningsstugor, omklädningsrum och serviceutrymmen.

– Vi kan nu erbjuda Finlands kanske finaste faciliteter för övernattningsläger, tävlingar och veckoträningar, i denna förstummande fina Esbo skärgård, säger kommodor Pontus Karlemo stolt.

Verksamheten i dag är inte bara kappsegling, utan flera skolseglingar och äventyrs- och skärgårdsläger finns också på programmet.

Utsikten från Harrys paviljong över Aisarfjärdens seglingsarena har gett ett mervärde som är högt uppskattat av många seglare från när och fjärran.

– ESF har av tradition fostrat åtskilliga duktiga seglare, som bland annat seglat flertalet varv runt jorden, och många fina resultat har vi också kunnat stoltsera med, till och med på OS-nivå, säger Karlemo.

Satsningen på nya faciliteter för juniorer syns också i verksamheten genom de framgångar föreningen skördat de senaste åren.

År 2021 valdes ESF av förbundet Segling och Båtsport i Finland till Finlands bästa juniorförening.

ESF:s ligalag har tagit hem segrarna i prestigefyllda internationella seglingstävlingar och flera av föreningens medlemmar har erhållit fina personliga utmärkelser.

– Men det som är viktigast av allt är att den goda stämningen och traditionen kring ESF:s onsdagsseglingar har kunnat bevaras och det är tack vare bidragen från Sparbanksstiftelsen, säger Karlemo.

På onsdagarna samlas nämligen medlemmar och gästande seglare i alla åldrar och på alla nivåer på Pentala och Paven för kappsegling och samvaro.

– Först seglas det om pokaler, sedan snackar man segling, simmar, äter mat tillsammans och har det trevligt. Det är en väl bevarad tradition, som vi fortsätter värna om, säger Karlemo.

Onsdagsseglingarna inleddes redan för över hundra år sedan, i början av segelföreningens levnadshistoria. Fortfarande ger föreningen möjlighet åt nya generationer att utöva sport i den fina skärgårdsmiljön. Nya medlemmar är välkomna med.

Föreningen har en egen förbindelsebåt, Aili Hanell, som transporterar ESF-medlemmar och deras gäster mellan Amiralshamnen och Paven. Restaurangverksamheten på Paven sköts av ett utomstående företag.

Ett eget hem på Tunaberg – nära till vård, service och umgänge

Många lite äldre Esbobor hade väntat i årtal på att ett nytt seniorhus skulle byggas i Esbo då Tunabergs nya, fina våningshus äntligen invigdes under hösten 2019. Alla lägenheter var reserverade och allt såg bra ut. Alla hade dock inte ännu hunnit flytta in då coronan plötsligt slog till. Massmedierna skrev upprört om viruset som skördade människoliv och många äldre blev rädda – och ännu ensammare än tidigare.

För Tunaberg innebar det att många klienter drog sig ur planerna att flytta in och plötsligt fanns det en massa tomma lägenheter utan invånare.

– Det var ett enormt ekonomiskt bakslag för oss, säger verksamhetsledare Annika von Schantz.

I dag, några år senare, är alla lägenheter bebodda och i matsalen på Tunaberg träffas seniorer för att äta och umgås. Den goda husmanskosten tillreds i seniorhusets eget kök. På eftermiddagarna är det program och aktiviteter. Den som har lust och ork kan delta och den som hellre drar sig tillbaka till den egna vrån kan göra det.

Tunaberg drivs av en självständig stiftelse

Tunaberg seniorboende ligger i Mattby i Esbo och drivs av Hugo och Maria Winbergs stiftelse. Det är en inhemsk icke vinstdrivande stiftelse som också driver Tunaro vårdhem i Kilo.

▲ Ragni Appel och Gunnar Stolt njuter i solskenet på Tunabergs innergård. 106-åriga krigsveteranen Stolt konstaterar att en del av de nya invånarna på seniorhemmet inte ens var födda när han försvarade landet vid fronten.

Hugo och Maria Winbergs stiftelse har inga andra tillgångar än tomten där seniorhusen står så hyresinkomsterna är avgörande för att verksamheten ska rulla på. Den privata stiftelsen får heller inga ekonomiska bidrag av stad eller stat.

Sparbanksstiftelsen bidrog med 300 000 euro för byggandet av det nya seniorhuset som stod färdigt år 2019. Det nya huset med sina 41 lägenheter fick namnet Maria. Den äldre byggnaden från 1996 bär namnet Hugo.

– Många äldre lider av ensamhet. De saknar sällskap och vill bo tryggt. Att bo ensam hemma så länge som möjligt är inte alltid den bästa lösningen men sådana här hem finns inte längre på den offentliga sidan, säger von Schantz.

Seniorerna på Tunaberg har även tillgång till ett gym, bastu samt vård, fysioterapi och fotvård enligt eget behov.

Välja mellan att umgås eller vara ifred

På Tunaberg kan seniorerna äta morgonmål, lunch, middag och kvällsmål antingen i sina egna lägenheter eller i matsalen. Nu då verksamheten har börjat återhämta sig efter coronapandemin ordnas det igen olika slags aktiviteter för invånarna.

Seniorerna på Tunaberg har även tillgång till ett gym, bastu samt vård, fysioterapi och fotvård enligt eget behov.

– Vi erbjuder ett tryggt boende på ett tryggt ställe med skraddarsydd vård och service. Det här är ett hem för dem som bor här. Vi i personalen är gäster, säger Annika von Schantz.

Hon och personalen har stor respekt för att det uttryckligen är seniorernas hem. En del av invånarna har bil och kör till stugan och till hobbyer. Det är inte heller långt till köpcentret Iso Omena och metrostationen där. Eller så kan man sitta i den vackra trädgården och följa med naturens gång.

I de gemensamma lokalerna är det möjligt att ordna privata kalas och tillställningar och använda sig av kökets tjänster för traktering.

Aktiviteterna som erbjuds är av varierande slag med betoning på musik och motion.

– Vi är väldigt lyhörda för vad seniorerna själva vill ha. Allsång, skivråd och musik i olika former brukar vara mycket omtyckta.

För att stärka vårdarnas svenska ordnar seniorhemmet också svenskundervisning för personalen.

Tunaberg samarbetar också gärna med det närbelägna daghemmet och Mattlidens skola. När niorna från en grupp i franska i Mattliden skulle åka på en skolresa tyckte deras föräldrar att det gärna fick finnas en motprestation för pengarna de skulle bidra med.

Då gick de unga in för att regelbundet besöka seniorerna och erbjuda olika programpunkter. Ibland underhöll de unga med musik från sin egen generation och ibland blev det intervjuer om gamla tider.

– Det blev en vinn-vinnsituation. Det blev tillfällen då olika generationer fick chans att mötas. Våra seniorer har tyckt om att umgås med de unga och det har säkert varit värdefullt också för de unga som kanske inte känner så många personer i den åldern. För en del gällde det nog att först övervinna en viss nervositet, säger Annika von Schantz.

Då gymnasiestuderandena firade de gamlas dag fick också seniorerna på Tunaberg njuta av väl inövad dans och vackra klänningar.

Dagisbarnen sprider å sin sida glädje genom sina teckningar och besök. En rad med små påskhäxor brukar också dyka upp vid påsktider.

Stiftelsesatsningar på seniorer

Ändå finns det hela tiden ett behov av olika slags aktiviteter. De seniorer som är vid god vigör deltar gärna i utfärder i näromgivningen men för sådant behövs också extra medel.

Annika von Schantz hoppas att stiftelser och fonder genom specifika satsningar i framtiden vill möjliggöra en extra guldkant för just seniorer.

– Vi skulle väldigt gärna erbjuda mera aktiviteter som främjar seniorernas välmående.

Det kan handla om olika sorters kulturupplevelser, besöksmål i närheten eller aktiviteter som hjälper invånarna att upprätthålla sin fysiska förmåga.

Verksamheten på Tunaberg är naturligtvis på svenska i enlighet med donatorernas vilja.

Däremot är det inte alltid lätt att hitta personal som talar svenska. För att stärka vårdarnas svenska ordnar seniorhemmet också svenskundervisning för personalen. Sådana satsningar hoppas hon att stiftelser och fonder också i framtiden ska kunna bidra till.

Också anhöriga blir äldre

Efterfrågan på seniorbostäder i Esbo är stor, också på svenskt håll. Vi lever längre i dag än någonsin tidigare. Också kön till lägenheterna på Tunaberg växer sig allt längre. Hugo och Maria Winbergs stiftelse har meddelat sitt intresse att delta i projektet Focus Mattliden där det finns planer på att bygga ett nytt svenskspråkigt seniorhus.

– Behovet är enormt, menar Annika von Schantz.

Hon tillägger att dagens seniorer börjar vara i den åldern att också deras barn kan vara över 60 år gamla och ha fullt upp med att orka med sitt eget liv.

Som anhörig kan det kännas ganska utmanande att utöver det egna hemmet också ta hand om föräldrarna och kanske deras snöskottning också.

På Tunaberg finns ingen personal på natten men varje invånare har trygghetslarm och möjlighet att få hjälp i nödsituationer under dygnets alla timmar.

Idrott på lek och allvar på Solvalla

Många generationer av finlandssvenska idrottare och idrottsledare bär på minnen från Solvalla. I decennier har här utbildats idrottsledare och ordnats kurser, läger och lägerskolor. Många är de barn, unga och lite äldre som minns övernattningar på internat, strapatser i naturen och bastukvällar vid stranden.

Folkhälsan Solvalla Idrottsinstitut i Esbo är ett av elva nationella idrottsinstitut i Finland, och det enda som verkar på svenska.

Solvalla är beläget vid Långträsk i den natursköna, kuperade terrängen i Noux nationalpark. Sedan år 2011 är idrottsinstitutet en del av Folkhälsan Utbildning Ab.

Solvalla grundades år 1938 och har i dagens läge en bred verksamhet som omfattar utbildningar på olika nivåer, det vill säga yrkesutbildning, fri bildning, idrotts- och motionsverksamhet, vuxenutbildning samt företagskurser. Aktiviteter kan skraddarsys enligt kundens önskemål.

På Solvalla erbjuds alla kurser på svenska. Eftersom institutet också fungerar kommersiellt finns tjänster också att tillgå på landets majoritetsspråk, vid behov.

– Solvalla andas finlandssvenskhet. För att bedriva en ekonomiskt hållbar verksamhet är all service ändå tvåspråkig, säger Tomas Järvinen, vd för Folkhälsan Utbildning som driver Solvalla.

Järvinen beskriver Solvalla som en finlandssvensk oas mitt ute i Noux nationalpark. Han påpekar ändå att infrastrukturen måste vara i skick för att idrottsinstitutet ska ha en framtid. Därför har Solvalla de senaste

▲ Solvalla idrottsinstitut ligger naturskönt vid Långträsk i Noux. De senaste åren har det gjorts stora satsningar på att förnya och renovera faciliteterna. I dag erbjuds också moderna utrymmen för inkvartering och möten.

åren fokuserat på att förnya och förbättra sina fastigheter – och också fått stöd för det, bland annat från Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla.

Solvalla är inte beroende av stiftelsemedel för sin överlevnad utan verksamheten stöds i första hand av Undervisnings- och kulturministeriet. Järvinen sticker ändå inte under stol med att verksamheten då och då behöver specialsatsningar som finansieras med fondmedel. Han upplever att dagens finlandssvenska institutioner, stiftelser och fonder är duktiga på samarbete vilket ger värdefulla synergieffekter.

– Allas pengar räcker längre om man samarbetar kring större projekt, säger Järvinen och syftar bland annat på de stora byggprojekt som pågår på Solvalla för närvarande.

Men även mindre satsningar här och där har stor betydelse i slutändan, också för Solvalla: Barn och unga har möjlighet att delta i läger och idrottsverksamhet med hjälp av understöd från stiftelser och fonder, vilket i sin tur förbättrar verksamhetsförutsättningarna för Solvalla. Om flera drar åt samma håll blir slutresultatet i regel bättre.

Stiftelsernas och fondernas understöd sprider ringar på vattnet för verksamheten inom föreningslivet men också i form av större enskilda satsningar, som fastighetsinvesteringar.

– Vi räknar med att ha ett helt nytt Solvalla inom kort, säger en förhoppningsfull Tomas Järvinen.

Att lokalerna är ändamålsenliga och i gott skick är en förutsättning för hela verksamheten på Solvalla. Eftersom så inte varit fallet har byggprojektet avlöst varandra det senaste decenniet. Byggnader rivs och ersätts med nya, friska och mer ändamålsenliga fastigheter.

Det betyder bland annat att den gamla huvudbyggnaden ersätts av en splitternya byggnad som också inkluderar övernattningsrum. I nästa år byggs ett nytt internat.

– Det kommer att bli riktigt fräscht och ha en högre standard än det tidigare och de olika övernattningsutrymmena kan användas av både studerande och gäster, berättar Tomas Järvinen.

Då man bygger nytt kan man bättre beakta dagens krav på tillgänglighet, flexibilitet och klimatvänlig el- och värmeförsörjning.

Byggprojektet på Solvalla har genomförts etappvis och i skrivande stund återstår endast etapp tre.

– Vi är förstået sorgligt medvetna om att man inte kan driva verksamhet utan byggnader. Det är inte sjudundrande trevligt att stänga ner verksamhet medan man bygger, så det är klart att verksamheten lider under byggtiden, säger Thomas Järvinen.

År 2021 bidrog Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla (dåvarande Aktiastiftelsen Esbo-Grankulla) med 50 000 euro till utvecklandet av Solvallaområdet.

Solvallas nuvarande huvudbyggnad, Solvalla Arenan, blev klar år 2011. Det är en fullstor bollhall som också inrymmer reception, danssal, gym, omklädningsrum och klassrum. Sparbanksstiftelsen deltog i finansieringen av idrottshallen med 110 000 euro.

Sedan Folkhälsan tog över verksamheten har flera nya byggprojekt inletts men vd Tomas Järvinen börjar nu se ljuset i ändan av tunneln.

– Alla byggnader har ett bäst före datum. Vi började vara i den situationen att det inte längre var någon vits att renovera utan det var bättre att i stället riva och bygga nytt.

Han är övertygad om att nya faciliteter lockar nya studerande i högre grad. Coronaåren och stigande energipriser har påverkat också Solvalla men efterfrågan på hälsofrämjande aktiviteter och friluftsliv är god. Solvallas läge ett stenkast från huvudstadsregionens sus och dus är också en klar fördel.

– Man behöver inte åka långt för att komma till något som inte alls påminner om Mannerheimvägen i Helsingfors, säger Järvinen.

I stället får besökaren njuta av de vida skogarna i Noux nationalpark, av stranden och naturen. Men den kuperade terrängen ställer också krav.

– Terrängen kommer varken att tillåta simhall eller ishockeyrink men det som vi har måste vara i skick, slår Järvinen fast.

Strax intill Solvalla reser sig en annan nationell stolthet: naturcentret Haltia med sina fina utställningar, restaurang och aktiviteter. Ett stycke längre bort öppnar sig slalombacken Swinghill, av vilken också Folkhälsan Solvalla äger en andel. Backen ägs till största delen av föreningen Fjällskidarklubben som också regelbundet erhållit bidrag av sparbanksstiftelsen.

I Noux finns vandringsleder och möjlighet till en mängd olika aktiviteter. Också Solvalla erbjuder möjligheten att hyra snöskor, kanoter, kajaker eller roddbåtar. Den som önskar kan rentav övernatta i en flytande iglo. När faciliteterna uppdateras finns det också möjlighet att utveckla verksamheten.

– Framtiden är ljus. Nu blir det en renässans för kurser som tidigare inte kunnat ordnas, säger Järvinen övertygat.

GrIFK – som ett paraply över idrotten i Grankulla

Idrottsföreningen Grankulla IFK, eller Idrottsföreningen Kamraterna, Grankulla r.f., som föreningen officiellt heter, grundades år 1925. Under de snart hundra åren har åtskilliga barn och unga i Grankullatrakten fått tillgång till ledd idrottsverksamhet. I dag erbjuder den tvåspråkiga föreningen ledd idrottsverksamhet inom ishockey, fotboll, handboll, innebandy och alpin skidsport. De olika grenarna har egna, separata föreningar som tillsammans utgör det som kallas Grankulla IFK-familjen.

Här gör vi ett nedslag i två av dem, GrIFK Fotboll och GrIFK Handboll.

GrIFK Fotboll erbjuder i synnerhet barn och unga möjlighet att spela fotboll på olika nivå. Föreningen har 750 medlemmar och över hundra frivilligarbetare som ställer upp som bland annat tränare och lagledare i de olika lagen. För närvarande har föreningen över tjugo olika lag med egna kvalificerade och inspirerande tränare. På konstgräset i fotbollshallen spelar fotbollsentusiaster i alla åldrar – från de som just lärt sig gå till herrarna i representationslaget. Föreningen har också de senaste åren lyckats locka med många flickor i verksamheten.

De ekonomiska bidrag som föreningen under årens lopp fått av Sparbanksstiftelsen har varit av avgörande betydelse för hela idrottsverksamheten i Grankulla. De olika underföreningarna ansöker om understöd

var för sig men den sammanlagda årliga summan brukar motsvara den summa som grannföreningen Esbo IF mottar, ofta över 100 000 euro. Ändå är det ofta svårt att få pengarna att räcka till.

– Pandemin var på det sättet speciell för oss att vi fått 200 nya medlemmar, säger Johanna Tiinus.

Hon är verksamhetsledare för fotbollssektionen inom GrIFK. Före pandemin hade GrIFK fotboll 550 spellicenser men efteråt var antalet plötsligt uppe i 750. Utöver antalet spelare som spelar i lag finns det också en stor del barn och unga som deltar i annan verksamhet som föreningen ordnar, som fotbollsläger och familjefotis för de allra yngsta.

Att föreningen växer är ett faktum som gläder Tiinus men samtidigt ställer det också högre krav på föreningen och innebär också vissa utmaningar.

– Särskilt kostnaderna har skjutit i höjden i takt med att energipriserna stigit. Vi vill hålla priserna på en låg nivå men det är svårt när alla utgifter hela tiden stiger, säger Tiinus.

Fotbollshallen ägs av föreningen och kostnaderna kommer man inte ifrån. Understöden som Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla bidrar med används i hög grad för att utbilda nya tränare och lagledare. Föreningen är stolt över sin långa tradition att erbjuda utbildning för dem som ställer upp frivilligt i verksamheten. I dag har det blivit allt svårare att hitta personer som vill satsa så mycket tid på frivilligverksamhet. Därför har föreningen också en hel del avlönade tränare – vilka givetvis också får ta del av utbildningarna. Föreningen utbildar också målvakter.

– Stödet från stiftelsen är jätteviktigt eftersom det hjälper oss att hålla utgifterna låga. Vi har över 100 tränare och majoriteten av dem ställer upp utan ersättning. Men andelen som får ersättning stiger hela tiden, säger Tiinus.

Hon påpekar att föreningen å sin sida bidrar till lokalsamhället med ett socialt mervärde genom att sprida fotbollskultur och inspirera till fysiska aktiviteter.

Handboll och Grani hör ihop

En annan av de fem föreningarna under moderföreningen Grankulla IFK:s paraply är GrIFK Handboll. Handbollsföreningen erbjuder junior-, hobby- och elithandboll för alla som är intresserade. Även om handbollen är en närmast marginell sport i Finland är den stor i världen – och i Grankulla, särskilt bland svenskspråkiga. I många familjer har det spelats handboll i flera generationer.

– Den samhörighet och gemenskap som skapas i ett lag är alldeles unik, säger styrelseordförande Jenny Segersven.

GrIFK Handboll är som en familj där alla, eller i varje fall de flesta, deltar i verksamheten på olika sätt. Föräldrar och barn är alla involverade

och stöder varandra. Segersven upplever att sporten och lagandan sprider ringar på vattnet i hela samhället.

– Att vara en del av ett lag är att vara en del av en större helhet. Alla har inte har lyckan att växa upp med det, säger Segersven som själv spelat handboll största delen av sitt liv.

Hon ser själv att handbollen för många fungerar som ett andningshål, ett sammanhang att höra till.

– Det ger inte bara en hälsoeffekt utan också en samhällelig effekt, sammanfattar hon.

Hon uppskattar också att Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla agerar ansvarsfullt och betonar jämställdhet och olika aspekter av hållbarhet i samband med utdelningskriterierna.

– För oss är det en självklarhet att handboll välkomnar alla och att det finns verksamhet på alla nivåer.

Hon lyfter gärna fram att könsfördelningen mellan lagen är jämn och att handbollen är en lågtröskelverksamhet.

– Det enda du behöver är inetosor, en boll och en vattenflaska. Kostnaderna är också på en helt annan nivå än i många andra grenar, säger Segersven.

Hon är tacksam över att handbollsspelarna i Grankulla har tillgång till en egen hemmahall, Grottan, dit en stor del av spelarna kan ta sig till fots eller med cykel.

Inom föreningen finns över tjugo olika lag så det finns möjlighet att spela på den nivå som ger det bästa motståndet för en själv. Det betyder också att varje spelare kan växa med sin sport från unga år ända upp i vuxen ålder. Föreningen GrIFK Handboll har i dag över sexhundra aktiva medlemmar. Det innebär också att administrationen i föreningen är rätt så omfattande. Föreningen har en heltidsanställd verksamhetsledare, Johanna Hilli som sköter en stor del av administrationen.

– När jag började för några år sedan jobbade jag tre dagar i veckan. Nu räcker det inte ens till att jag jobbar heltid, säger Hilli, själv lagkapten i GrIFK damlag som knep FM-guld våren 2023.

GrIFK har närmare femtio personer på sin lönelista, varav de flesta är tränare. Lagledare och föräldrar får ingen ersättning för sitt jobb.

Johanna Hilli jobbar också mycket med de yngre lagen för att trygga jämlika förutsättningar mellan lagen och en välfungerande verksamhet.

– Genom att skapa en fungerande modell från början, kan vi sedan stödja lagen bättre då de mer självständigt fortsätter verksamheten i de äldre åldrarna. Om vi säkerställer en välfungerande verksamhet i alla grupper kan vi säkra en bred bas i våra lag och på så sätt växa hållbart, säger Hilli.

Mål: attraktiv förening

Även om det finns en tradition av talkoanda och frivilligverksamhet har det också inom GrIFK Handboll blivit svårare att hitta frivilliga som vill ägna sin lediga tid åt föreningsverksamhet. Jenny Segersven har själv satat oändliga timmar för föreningens bästa. Hon vill göra det så lätt och så roligt som möjligt också för andra att ställa upp. Uppgifter som har med

Det betyder också att varje spelare kan växa med sin sport från unga år ända upp i vuxen ålder.

administration, byråkrati och medelanskaffning att göra upplevs av många som avskräckande. Därför ska de i större utsträckning skötas av avlönad personal eller som köptjänster. Föreningen vill alltså satsa på verktyg som gör det lättare för det frivilliga att engagera sig. Eftersom många upplever att det är jobbigt att sälja wc-papper och baka bullar ska fokus inte ligga där.

– Vårt mål är att göra GrIFK Handboll till den mest attraktiva föreningen att vara med i, säger Segersven.

Det enda problemet är förstås att det är dyrt att hålla sig med avlönad personal. Föreningens ekonomi bygger i dag på omkring 40 procent understöd där största bidragsgivaren är Sparbanksstiftelsen Esbo-Gran-kulla. Understöden är avgörande för att föreningen ska kunna erbjuda en mångsidig verksamhet till en så bred målgrupp som möjligt.

– Utan det bidraget skulle medlemsavgifterna stiga så att vi snabbt skulle spela ut oss själva, säger Segersven.

Utgifterna går förutom till personalkostnader till hallhyror och serieavgifter.

– Föreningen mår bra och vi har fin drive och verksamhet – men det är alltid lite ebb i kassan, sammanfattar Segersven GrIFK Handbolls nuläge.

Ebuf – med strålkastarljuset på de unga

Esbobygdens ungdomsförbund (Ebuf) gör skäl för sitt namn. Verksamheten riktas nämligen i första hand till just barn och unga i Esbo. Åtskilliga är de barn som deltagit i Ebuf:s läger, teaterskola eller annat program som är skraddarsytt för just dem.

Esbobygdens ungdomsförbund är takorganisationen för de nio svensk-språkiga ungdomsföreningarna i Esbo, alltså Esbo västra ungdomsförening, Fallåker ungdomsförening, Föreningen för Nytt och Nöje i Noux, Gammelgård ungdom och allmogeförening, Hembygdens Vänner i Alberga, Mattbynejdens ungdomsförening, Skärgårdens Vänner i Esbo, UF Södrick Svenskar, Logen i Gröndal UF.

På många håll i landet har tiden susat förbi den verksamhet som ungdomsföreningarna traditionellt har stått för. Ungdomsföreningsrörelsen började som en folk rörelse som förespråkade lantlivets sunda vanor, nykterhet och folkbildning. Man samlade byns folk på talko och erbjöd teaterupplevelser och annat som inte hörde till vardagen.

I dag är det inte lätt att engagera frivilliga och behoven och förutsättningarna har förändrats under årens lopp. Kvar står många ungdomsföreningar med stora föreningshus som är dyra att hålla i skick. I Esbo är situationen ändå på många sätt en annan. Esbobygdens ungdomsförbund gjorde för ett antal år sedan en kartläggning över situationen och insåg vad som måste göras:

▲ *Pjäsen om Madicken på Junibacken blev en succé sommaren 2023 med över fyratusen åskådare.*

– Vi målade upp en framtidsbild över Esbos demografi och de behov som fanns. Därefter funderade vi på hur vi kan hjälpa våra medlemsföreningar att erbjuda den verksamhet som det finns efterfrågan på, berättar Ebuf:s ordförande Maria Sjöroos.

Därefter byggde Ebuf upp Teaterskolan i Esbo där teaterintresserade i åldern 7–18 år får lära sig teaterkonstens grunder genom övningar och improvisationer. Samtidigt insåg man att det fanns ett behov av att utveckla den lägerverksamhet som Ebuf ordnar för barn under skolornas lovtider. Det resulterade i att lägerverksamheten växte från några enskilda läger per år till över tjugo sommarläger och ett flertal läger också under skolornas andra lovtider.

Ebuf insåg också behovet av att samarbeta med andra organisationer och föreningar för att få till stånd ett bättre slutresultat som når fler. Ungdomsföreningarnas lokaler kommer väl till pass när det ordnas läger och kurser.

Förutom lägerverksamhet erbjuds också gedigen teaterutbildning och annan uppskattad verksamhet för barn och unga.

– Esbo är så utspritt och har flera centrum att det är viktigt att kunna erbjuda verksamhet på olika håll, gärna på platser som ligger nära skolorna eller dit man lätt kan ta sig med kollektivtrafik, säger Sjöroos.

Sommarlägren för barn och unga hör till mångas återkommande favoriter. Sommaren 2023 ordnade Ebuf tjugo dagsläger med olika tema för barn i åldern 7–12 år. Förutom lägerverksamhet erbjuds också gedigen teaterutbildning och annan uppskattad verksamhet för barn och unga.

Det löpande arbetet sköts av en avlönad producent, verksamhetsledare och lägerkoordinator. Ebuf erbjuder årligen många ungdomar sommarjobb, både lägerledarjobb och praktiska jobb i samband med sommarteatern.

Femtio år av sommarteater

Sommarteater hör till den verksamhet inom Ebuf som faktiskt stått sig i femtio år. Under många år var det Glims sommarteater men år 2006 måste teatern hitta en ny spelplats och då uppstod Finns sommarteater, på grund av det nya läget nära Finns i Köklax.

Varje sommar erbjuder den traditionsrika sommarteatern teaterintresserade i alla åldrar möjlighet att få uppleva scenarbetets tjusning på

scenen mitt i sommargrönskan på Holmen bakom Esbogård. Och varje sommar fylls läktaren av förväntansfull publik som får ta del av alla de fina teaterupplevelser som utomhusteater kan erbjuda, ofta med barn och ungdomar i de bärande rollerna.

Femtioårsjubileet firades sommaren 2023 genom att sätta upp Astrid Lindgrens pjäs om Madicken.

Ljus i mörkret

Coronapandemin hade förödande konsekvenser både för Ebuf:s verksamhet och för många enskilda personer men en positiv sak förde den också med sig, säger Maria Sjöroos:

– Efter att folk lärde sig att delta i möten på distans har vi många fler deltagare på våra möten. En del kommer fysiskt på plats medan andra väljer att delta på distans. Det har gjort att också de som tidigare inte gav sig tid att delta nu har möjlighet att vara med, säger Sjöroos.

I Ebuf:s styrelse ingår representanter från medlemsföreningarna och samarbetet är aktivt. Ebuf:s kansli finns sedan hösten 2013 i Gula huset i Karamalmen. Musikinstitutet Kungsvägen, som ursprungligen grundades av just Ebuf, är huvudhyresgäst i huset. Samarbetet mellan musikinstitutet och Ebuf är fortfarande aktivt men sedan år 2022 upprätthålls Musikinstitutet av en stiftelse.

Esbo Lucia har traditionellt valts bland just musikinstitutets elever. För arrangemangen står Esbobygdens ungdomsförbund i samarbete med Svenska Folkskolans Vänner. Lucia med följe uppträder på sjukhus, daghem, serviceboenden, bibliotek och olika fester samt på Musikinstitutet Kungsvägens julkonsert.

– Framtiden för Esbo Lucia är lite oklar. Uppträdandena är vanligen på dagtid då skolelever och studerande borde vara i skolan, säger Sjöroos fundersamt.

Livsviktiga stöd

Esbo Bygdens ungdomsförbund och dess medlemsföreningar har regelbundet under årens lopp fått ta emot understöd från Sparbanksstiftelsen. Understöden har använts till att utveckla verksamheten, bygga läktare och omklädningsbaracker på Finns sommartheater och andra större och mindre investeringar.

Stöden har använts till en bred palett av lägerverksamhet och hobbyverkstäder och har också gjort att Ebuf kunnat erbjuda gratis kulturupplevelser på svenska åt Esbobor. Tanken med både lägren och hobbyverksamheten är att deltagaravgifterna ska vara så pass förmånliga att alla kan delta i dem.

Stöden behövs också för att hålla verksamheten rullande. Förutom de nämnda evenemangen ordnar Ebuf också årligen en kulturdag, höstmärnad, frågesport och klubbar och workshoppar.

Verksamheten är beroende av stöd från stiftelser, fonder och Esbo stad för att täcka utgifterna för den avlönade personalen.

– Ebuf mår bra i dag och vi erbjuder bra verksamhet men vi är tyvärr beroende av understöd. Sparbanksstiftelsens understöd är guld värda, utbrister Sjöroos.

Drömmen om Focus Mattliden

Focus Mattliden är ett projekt som började som en gemensam satsning av finlandssvenska fonder som ville stärka det svenska i Esbo. Idén är att skapa ett svenskspråkigt kulturkvarter kring Mattlidens skolcentrum i Esbo.

Det hela började med tanken om att samla svenskspråkig undervisning, kultur och vardagsliv på ett gemensamt område. Som förebilder finns bland andra kvarteret Victoria på Busholmen och campuset på Arabiastranden i Helsingfors där både yrkesskolan Practicum och yrkes-
högskolan Arcada är inhysta.

Focus Mattliden har ändå en egen profil. Det ska bli ett kvarter med kulturhus, daghem och olika slag av boendeformer i närheten av skolorna. Exakt när och hur detta kommer att förverkligas är i skrivande stund oklart men bollen är satt i rullning.

Projektet drivs av en förening som bär namnet Focus Mattliden.

Svenskan i Esbo behöver flankstöd

Svenskspråkiga miljöer är inte längre någon självklarhet i storstaden Esbo. Däremot är Mattliden Svenskfinlands största skolcentrum så det finns alla förutsättningar att samla särskilt barn- och ungdomsverksamhet på området.

I kvarterets hjärta ska finnas ett kulturhus som går under arbetsnamnet ”Smedjan” där det är brett mellan väggarna, både bildligt och bokstavligen.

– Det ska uttryckligen vara ett hus där det skapas kultur, säger Henrik Wolff som fram till i våras var styrelseordförande för föreningen Focus Mattliden.

▲ *Mattlidens skolcentrum samlar dagligen mer än tusenfemhundra svenskspråkiga barn, unga och vuxna från Esbo med kranskommuner. Därför anses området vara en naturlig plats för ett kulturhus med aktiviteter också utanför skoltid.*

Där ska finnas en scen för teater, dans och musik samt undervisningsrum för musik, bildkonst och andra konstformer. Kultursmedjan ska finnas till särskilt för barn och unga som vill skapa konst i olika former. Kultursmedjan ska inte finnas till enbart för svenskspråkiga utan vara en öppen, välkomnande och tillgänglig samlingsplats för alla. Esbo Arbis, Musikinstitutet Kungsvägen, Esbo bildkonstskola och andra kulturaktörer är aktivt med i planeringen av kulturhuset.

– Vi vill inte bygga hus som vi först senare försöker fylla med verksamhet, utan vi vill möta de behov som finns, säger Wolff.

Det har också framförts tankar på att ordna mångkulturell och mångspråkig verksamhet för invandrarfamiljer som valt svenska som integrationspråk.

Efterlängtat nytt daghem

Esbo stad har godkänt projektplanen för Focus Mattliden och förbundit sig att hyra både daghemslokaler och en del övriga lokaler i det nya kvarteret på adressen Mattliden 1.

Föreningen Focus Mattliden ansvarar tillsammans med sina samarbetspartner för planeringen, genomförandet och ordnande av finansieringen. Hur projektet finansieras och vem som blir hyresvärd är hittills inte känt.

Förutom de nuvarande skolbyggnaderna, kulturhuset och ett parkeringshus ska kvarteret också omfatta flera bostadshus, varav en del ARA-finansierade och ett serviceboende för svenskspråkiga seniorer. Det finns också en reservering för en idrottshall.

Wolff understryker att kostnaderna måste hållas låga för att undvika att i ett senare skede dra undan mattan för dem som ska verka i kvarteret. Tanken är att mobilisera såväl kommunal, statlig som privat finansiering för såväl fastighetsinvesteringarna som för den ambitiösa och mångsidiga verksamheten som ska finnas i kvarteret.

Trägen vinner

Focus Mattliden-projektet har nu planerats i flera år men stött på en hel del utmaningar under projektets gång.

– Stadens egna hjul har rullat ganska långsamt, säger Wolff diplomatiskt.

Under flera år stampade projektet på stället eftersom området saknade en detaljplan. Arbetet med att göra en detaljplan startade redan år 2018 och när detta skrivs finns det fortfarande ingen godkänd detaljplan.

I Esbo sker beredningen av detaljplaner på den parts försorg (och bekostnad) som innehar planeringsreservationen för området i fråga. Det betyder att det är föreningen Focus Mattliden som dels ska stå för fiolerna, dels få staden att godkänna planen. Föreningen sitter inte på några egna pengar utan är helt beroende av fondfinansiering.

Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla anser att Focus Mattliden är ett viktigt projekt och har därför varit med om att understödja planeringen från början

Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla har redan i detta skede bidragit med 260 000 euro för planeringen av Focus Mattliden. Fastighetsstiftelsen för Svenska kulturfonden har deltagit i finansieringen med 100 000 euro.

Stadens tjänstemän deltar i planeringsprocessen men ställer också villkor och krav och förbehåller sig rätten att kullkasta det arbete som gjorts. Trafiklösningar och bostadsproduktionens omfattning är frågor som orsakat oenighet bland de inblandade. Därför har arbetet redan tagit flera år i anspråk och kostat stora pengar.

Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla anser att Focus Mattliden är ett viktigt projekt och har därför varit med om att understödja planeringen från början.

– Kvarteret kommer att innebära en viktig förstärkning av den svenska bildningen och kulturen i Esbo och läget strax intill metron är idealiskt, säger stiftelsens ordförande Christina Gestrin.

Hon är övertygad om att projektet kommer att ge både den svenskspråkiga kulturen och livskvaliteten i Esbo ett lyft.

För att förverkligas kommer Focus Mattliden ändå att kräva investeringar också av aktörer med betydligt bredare axlar än Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla.

SLUTORD: Med tillförsikt mot framtiden

Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla har trettio år bakom sig och sannolikt betydligt fler framför sig. En stiftelse är till sin natur evig och i historiskt perspektiv är trettio år en försvinnande kort tid.

Under dessa första trettio år har ändå väldigt mycket hänt i samhället, i bankvärlden och i stiftelsevärlden. Stiftelsens förmögenhet har ökat mångfalt och den årliga utdelningen snuddar i dag vid miljonstrecket. Det är pengar som inte fanns för trettio år sedan. Det är ofantligt mycket gott som sprungit ur de medel som stiftelsen delat ut under dessa år. Barn- och ungdomsverksamheten, idrotten, kulturen och tvåspråkigheten i Esbo och Grankulla har haft betydande nytta av stiftelsens medel. I förlängningen har hela lokalsamhället gynnats.

Stiftelsens värdegrunder utgörs av av det svenska språket, jämlik behandling samt hållbarhet. I allt större utsträckning har stiftelsen under de senaste åren gått in för att fungera som påverkare i stället för att enbart bevilja bidrag utgående från ansökningar. Stiftelsen har i dag ett betydligt mer proaktivt grepp med egna initiativ och riktlinjer för hur man önskar att medlen ska användas.

En av tyngdpunkterna är att stödja satsningar som ökar förståelsen för det svenska i samhället. Särskilt i samarbete med de övriga sparbanksstiftelserna i regionen, Stiftelsen Tre Smeder och Helsingestiftelsen, kan stiftelserna ha en avgörande roll för att trygga svenska strukturer i huvudstadsregionen. Tvåspråkigheten och den finlandssvenska

kulturen behöver sina beskyddare för att leva och må bra och för att upprätthålla kultur och bildning av hög kvalitet. I en alltmer flerspråkig värld är satsningarna på de svenska rummen och svenskspråkig service i huvudstadsregionen avgörande. Därför är också förväntningarna på Focus Mattliden högt ställda.

Eftersom samhället förändras ses också stiftelsens strategi årligen över. Stiftelsens tyngdpunktsområden kan och ska spegla samtiden och de behov som finns. Stiftelsen är inte statisk utan kan anpassa sig till rådande förhållanden förutsatt att det sker inom de ramar som stadgarna ger.

I dag ser till exempel befolkningsutvecklingen ut på ett annat sätt än då stiftelsen grundades för trettio år sedan. Andelen av befolkningen som har ett annat modersmål än finska eller svenska växer stadigt. Eftersom de flesta invandrare integreras på finska är diversiteten i de finskspråkiga skolorna i huvudstadsregionen betydligt större än på svenskt håll. Också den finlandssvenska skolvärlden behöver spegla den verklighet vi lever i. Alla parter har nytta av en lyckad integration på gräsrotsnivå. Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla stöder därför gärna projekt som främjar integration på svenska.

Andra tyngdpunktsområden som är viktiga för stiftelsen är kultur- och föreningsverksamhet, psykiskt välmående och verksamhet som motiverar barn, unga och personer med funktionsvariationer att delta i hobbyverksamhet.

I takt med att den offentliga ekonomin dragits åt har beroendet av tredje sektorn blivit allt viktigare. Det är ändå skäl att minnas att den offentliga sektorn har många lagstadgade uppgifter på sin lott. Det är inte meningen att stiftelser ska stå för de utgifter som samhället har som uppgift att sköta.

Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla har som målsättning att vara en ansvarsfull aktör även i utdelningsärenden. Stiftelsen fäster uppmärksamhet vid hur sökandena i sin verksamhet förverkligar hållbarhet, mång-

fald och icke-diskriminering samt jämlikhet mellan könen. Stiftelsen vill också gärna hjälpa föreningar och organisationer att medvetandegöra och bli bättre på just de här frågorna.

Nyckelordet hållbarhet handlar alltså inte bara om klimat och miljö utan också om sociala och ekonomiska aspekter. I vid bemärkelse innebär hållbarhet också att stiftelsens verksamhet ska sträcka sig långt in i framtiden. Det här förutsätter att stiftelsens kapital förkovras på ett sätt som kan trygga en stabil utdelning också i fortsättningen.

Enligt FN:s definition är hållbar utveckling ”en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”.

Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla önskar förvalta arvet från Esbo Sparbank just på detta sätt.

Källförteckning

Skriftliga källor

Karlsson, Svenolof: *Med mänskliga mått. Aktia – en stor liten bank och dess hemlighet*. Vasa 2006.

Holmberg, Rainer: *Esbo Sparbank 100 år*. Ekenäs 1975.

Gran, Nina: *Focus Mattliden - en kultursmedja för nyskapande verksamhet*. 2021.

Wasström-Sarkola, Maria: *Sparbanksstiftelsen i Ingå – 25 år för hembygden*. 2018.

Protokoll, verksamhetsberättelser och andra skriftliga dokument från Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla, 1993-2023.

Intervjuer

Kirsi Ahonen

Mikael Aspelin

Mia Bengts

Agneta Eriksson

Christina Gestrin

Veronica Hertzberg

Johanna Hilli

Mikael Hiltunen

Camilla Hägglund

Tomas Järvinen

Pontus Kadermo

Michaela Karlsson

Patrik Lerche

Yngve Lindberg

Bo Lönnqvist

Mikael Paul

Matti Raita

Magnus Ståhlberg

Annika von Schantz

Jenny Segersven

Maria Sjöroos

Johanna Tiinus

Maarit Westerén

Anders Wikholm

Henry Wiklund

Henrik Wolff

Webbplatser

Ebuf.org	kungsvagen.fi
esboif.fi	nuortenny.fi
esbosegelforening.fi	stat.fi
espoo.fi	sparbanksstiftelsen esbo grankulla.fi
folkhalsan.fi	svenskanu.fi
grifk.fi	svenska.yle.fi
integration.luckan.fi	ungateatern.fi
kameleonten.fi	

Bilder

Aktia: 15
Ebuf: 91
Esbo segelförening: 73
Grankulla IFK: 85, 87
Jennifer Nordlund: 43
KAMU Esbo stadsmuseum: 8, 10, 13
Maria Wasström-Sarkola: 19, 23, 32, 59, 76, 96, framsida
Mia Bengts: 1, 43
Patrik Lindström: 63, 66
Solvalla: 81
Stefan Björkman: 42
Sparbanksmuseum: 5
Svenska nu: 47, 48
Svenska teatern, foto Cata Portin: 45
Tani Simberg: 69
Ung företagsamhet: 54, 55

Bilaga:

Styrelsesammansättning, ombudsman, delegations-/förvaltningsrådsordförande 1993–2023

Sparbanksstiftelsen i Esbo-Grankulla Aktiastiftelsen i Esbo-Grankulla sr Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla sr

1993

Per-Johan Björkstén (ordf.)

Joakim Rehn

Gustav Segercrantz

Tage Strandström

Mårten Weurlander

Kurt Kääriäinen

(*delegationsordf.*)

Bo Blomberg (*ombudsman*)

1994

Per-Johan Björkstén

Joakim Rehn

Gustav Segercrantz

Tage Strandström

Mårten Weurlander

Kurt Kääriäinen

(*delegationsordf.*)

Bo Blomberg (*ombudsman*)

1995

Per-Johan Björkstén

Joakim Rehn

Gustav Segercrantz

Tage Strandström

Mårten Weurlander

Ralf Berglund

Kurt Kääriäinen

(*delegationsordf.*)

Bo Blomberg (*ombudsman*)

1996

Per-Johan Björkstén
Gustav Segercrantz
Mikael Aspelin
Bo Blomberg

Kurt Kääriäinen
(*delegationsordf.*)
Bo Blomberg (*ombudsman*)

1997

Per-Johan Björkstén
Mikael Aspelin
Gustav Segercrantz

Kurt Kääriäinen
(*delegationsordf.*)
Bo Blomberg/Magnus
Ståhlberg (*ombudsman*)

1998

Per-Johan Björkstén
Mikael Aspelin
Gustav Segercrantz

Kurt Kääriäinen
(*delegationsordf.*)
Magnus Ståhlberg
(*ombudsman*)

1999

Per-Johan Björkstén
Mikael Aspelin
Gustav Segercrantz

Kurt Kääriäinen
(*delegationsordf.*)
Magnus Ståhlberg
(*ombudsman*)

2000

Per-Johan Björkstén
Mikael Aspelin
Gustav Segercrantz

Kurt Kääriäinen
(*delegationsordf.*)
Magnus Ståhlberg
(*ombudsman*)

2001

Per-Johan Björkstén
Mikael Aspelin
Gustav Segercrantz
Birgit Erna
Ralf Berglund

Kurt Kääriäinen
(*delegationsordf.*)
Magnus Ståhlberg
(*ombudsman*)

2002

Per-Johan Björkstén
Mikael Aspelin
Gustav Segercrantz
Birgit Erna
Ralf Berglund

Kurt Kääriäinen
(*delegationsordf.*)
Magnus Ståhlberg
(*ombudsman*)

2003

Per-Johan Björkstén
Birgit Erna
Mikael Aspelin
Erik Romar
Johan Weurlander

Kurt Kääriäinen
(*delegationsordf.*)
Magnus Ståhlberg
(*ombudsman*)

2004

Ingmar Dahlblom
Birgit Erna
Mikael Aspelin
Agneta Eriksson

Erik Romar
Johan Weurlander

Kurt Kääriäinen
(*delegationsordf.*)
Kristian Backman
(*ombudsman*)

2005

Ingmar Dahlblom
Birgit Erna
Mikael Aspelin
Agneta Eriksson
Erik Romar
Johan Weurlander

Kurt Kääriäinen
(*delegationsordf.*)
Kristian Backman
(*ombudsman*)

2006

Ingmar Dahlblom
Birgit Erna
Mikael Aspelin
Agneta Eriksson
Erik Romar
Johan Weurlander

Kurt Kääriäinen
(*delegationsordf.*)
Peter Blom (*ombudsman*)

2007

Ingmar Dahlblom
Birgit Erna
Mikael Aspelin
Agneta Eriksson
Erik Romar
Johan Weurlander

Kurt Kääriäinen
(*delegationsordf.*)
Peter Blom (*ombudsman*)

2008

Ingmar Dahlblom
Mikael Aspelin
Birgit Erna
Agneta Eriksson
Erik Romar
Johan Weurlander

Kurt Kääriäinen
(*delegationsordf.*)
Peter Blom (*ombudsman*)

2009

Ingmar Dahlblom
Mikael Aspelin
Agneta Eriksson
Erik Romar
Johan Weurlander
Maria Rehula

Ken Thilman
(*delegationsordf.*)
Patrik Lerche (*ombudsman*)

2010

Mikael Aspelin
Agneta Eriksson
Maria Rehula
Johan Weurlander
Björn Ahlmark

Ken Thilman
(*delegationsordf.*)
Patrik Lerche (*ombudsman*)

2011

Mikael Aspelin
Agneta Eriksson
Björn Ahlmark
Maria Rehula
Johan Weurlander

Ken Thilman
(*delegationsordf.*)
Patrik Lerche (*ombudsman*)

2012

Mikael Aspelin
Agneta Eriksson
Fredrik Ekroos
Jessica Lerche
Björn Ahlmark
Maria Rehula

Ken Thilman
(*delegationsordf.*)
Patrik Lerche (*ombudsman*)

2013

Mikael Aspelin
Agneta Eriksson
Fredrik Ekroos
Jessica Lerche
Björn Ahlmark
Maria Rehula
Kaj Christiansen

Ken Thilman
(*delegationsordf.*)
Patrik Lerche (*ombudsman*)

2014

Mikael Aspelin
Agneta Eriksson
Fredrik Ekroos
Jessica Lerche
Björn Ahlmark
Mika af Hällström
Kaj Christiansen

Ken Thilman
(*delegationsordf.*)
Patrik Lerche (*ombudsman*)

2015

Mikael Aspelin
Christina Gestrin
Agneta Eriksson
Fredrik Ekroos
Jessica Lerche
Mika af Hällström
Kaj Christiansen

Carl-Magnus Westermarck
(*delegationsordf.*)
Patrik Lerche (*ombudsman*)

2016

Christina Gestrin
Agneta Eriksson
Fredrik Ekroos

Jessica Lerche
Mika af Hällström
Kaj Christiansen
Tom Hasselblatt

Carl-Magnus Westermarck
(*förvaltningsrådets ordf.*)
Patrik Lerche (*ombudsman*)

2017

Christina Gestrin
Agneta Eriksson
Fredrik Ekroos
Jessica Lerche
Mika af Hällström
Kaj Christiansen
Tom Hasselblatt

Carl-Magnus Westermarck
(*förvaltningsrådets ordf.*)
Patrik Lerche (*ombudsman*)

2018

Christina Gestrin
Agneta Eriksson
Fredrik Ekroos
Jessica Lerche
Kaj Christiansen
Ira Jegl-Kankainen

Carl-Magnus Westermarck
(*förvaltningsrådets ordf.*)
Patrik Lerche (*ombudsman*)

2019

Christina Gestrin
Agneta Eriksson
Fredrik Ekroos
Robin Harms
Ira Jeglinsky-Kankainen
Jessica Lerche

Carl-Magnus Westermarck
(*förvaltningsrådets ordf.*)
Patrik Lerche (*ombudsman*)

2020

Christina Gestrin
Agneta Eriksson
Fredrik Ekroos
Robin Harms
Ira Jeglinsky-Kankainen
Jessica Lerche

Carl-Magnus Westermarck
(*förvaltningsrådets ordf.*)
Patrik Lerche (*ombudsman*)

2021

Christina Gestrin
Agneta Eriksson
Fredrik Ekroos
Robin Harms
Ira Jeglinsky-Kankainen
Jessica Lerche

Bosse Lönnqvist
(förvaltningsrådets ordf.)
Patrik Lerche/Mia Bengts
(ombudsman)

2022

Christina Gestrin
Agneta Eriksson
Fredrik Ekroos
Robin Harms
Ira Jeglinsky-Kankainen
Jessica Lerche

Bosse Lönnqvist
(förvaltningsrådets ordf.)
Mia Bengts
(ombudsman)

2023

Christina Gestrin
Agneta Eriksson
Fredrik Ekroos
Robin Harms
Ira Jeglinsky-Kankainen
Jessica Lerche
Michaela Ramm-Schmidt

Bosse Lönnqvist
(förvaltningsrådets ordf.)
Mia Bengts
(ombudsman)

Ringar på vattnet

Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla 30 år

Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla firar 30-årsjubileum år 2023. Sparbanken Aktia ombildades till sparbanksaktiebolag år 1993 och tjugo nygrundade sparbanksstiftelser blev Aktias ägare. Varje sparbanksstiftelse fick förvalta de tillgångar som sparbanken på respektive ort hade haft med sig då Aktia grundades. Ursprungskapitalet i Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla härstammar från Esbo Sparbank.

I början hade stiftelsen ingen förmögenhet och kunde därför inte dela ut understöd. Numera uppgår de årliga understöden till närmare en miljon euro. Sparbanksstiftelsen Esbo-Grankulla har under sina första trettio år bidragit med närmare 18 miljoner euro för idrott, kultur och föreningsliv på svenska i Esbo och Grankulla. En ansvarsfull förmögenhetsförvaltning ska bädda för att stiftelsen också i framtiden kan bidra till att skapa ringar på vattnet för goda ändamål i närsamhället.